

Cvičebnice

dějepis

pro **druhý** ročník maturitních oborů

Obsah

1. Úvod do studia ročníku	4
2. Staroorientální starověk	5
3. Starověké Řecko	7
4. Starověký Řím	10
5. Křesťanství, judaismus	13
6. Základy středověké společnosti	15
7. Počátky Anglie, Byzantská říše	17
8. Islám a Evropa	18
9. Francká říše, Svatá říše římská	19
10. Počátky českého státu	21
11. Kultura raného středověku	23
12. Papežství a císařství	25
13. Konflikt mezi Anglií a Francií	26
14. Český stát za posledních Přemyslovců	27
15. Lucemburkové na českém trůně	29
16. Společnost vrcholného středověku	31
17. Počátky koloniální expaze	32
18. Nápravné hnutí v českých zemích	33
19. Středověký obchod a finance	35
20. Kultura vrcholného a pozdního středověku	36
21. Renesance a humanismus	38
22. Český stát v době poděbradské a jagellonské	40
23. Společnost raného novověku	42
24. Střední Evropa pod Habsburky, reformace	44
25. Evropská expanze	46
26. Třicetiletá válka	48
27. České země za třicetileté války	50
28. Rekatolizace českých zemí	51
29. Absolutismus a parlamentarismus	52
30. Nerovnoměrný vývoj Evropy	54
31. Osvícenství	56
32. Osvícenský absolutismus v Rakousku	57
33. Kultura raného novověku	58
34. Vznik USA	59
35. Velká francouzská revoluce	61
36. Napoleonská Francie a Evropa	62

37. Národní hnutí v Evropě	63
38. České země v době národního obrození	64
39. Česko-německé vztahy a postavení minorit v habsburské monarchii v 18. a počátkem 19. století	65
40. Revoluce 1848 v Evropě a českých zemích.....	66
41. Dualismus v habsburské monarchii.....	68
42. Vznik národního státu v Německu.....	70
43. Modernizace společnosti.....	71
44. Modernizovaná společnost a jedinec.....	73
45. Svět před první světovou válkou	75
46. První světová válka	77
47. První československý odboj a vznik ČSR.....	79
48. Důsledky 1. světové války a uspořádání meziválečného světa	81
49. Československo v meziválečném období	83
50. Autoritativní režimy.....	85
51. Velká hospodářská krize	88
52. Mezinárodní vztahy ve 20. letech	90
53. Mezinárodní vztahy ve 30. letech	91
54. Protektorát Čechy a Morava	93
55. Druhá světová válka	95
56. Druhý československý odboj	97
57. Výsledky a důsledky druhé světové války	101
58. Studená válka, bipolarita světa	104
59. Komunistický režim v Československu	107
60. USA v druhé polovině 20. století	111
61. Demokratická Evropa v druhé polovině 20. století	112
62. Proces dekolonizace a třetí svět.....	114
63. Východní blok	116
64. Normalizace v našem státě	118
65. Rozpad sovětského bloku, konec bipolarity.....	120
66. Evropská integrace	122
67. Rozpad Československa a vznik ČR.....	123
68. Věda a technika ve 20. století	124

1. Úvod do studia ročníku

NAUČÍM SE ...

- vysvětlit smysl poznávání dějin
- objasnit možnosti vzniku světa
- rozčlenit vývoj lidské společnosti do jednotlivých dějinných období
- vysvětlit úlohu pomocných věd historických při poznávání dějin

1. Jaké jsou představy o vzniku lidského života?

2. Periodizace dějin.

- **Vyjmenuj** jednotlivá historická období.
- **Vysvětli** význam zkratk **př. n. l.** a **n. l.**
- Co víš o uvedených **letopočtech**?
  - ❖ 4. tisíciletí př. n. l.
  - ❖ rok 0
  - ❖ rok 476 n. l.
  - ❖ rok 1492 n. l.

3. Pomocné vědy historické pomáhají rozkrývat lidskou historii. Čím se může zabývat ...

paleografie

heraldika

chronologie

numizmatika

sfragistika

genealogie

2. Staroorientální starověk

NAUČÍM SE ...

- popsat zeměpisnou polohu staroorientálních civilizací
- charakterizovat společné znaky staroorientálních civilizací
- uvést příklady kulturního přínosu výše zmíněných civilizací

1. Úvod.

- **Uved'** příklady nejstarších civilizací starověkého orientu.
- **Zakresli** jejich polohu na mapě.

2. Společné znaky staroorientálních civilizací. Přečti si text.

zemědělství – písmo – kanály – Ganga – Eufratu – despota

Nejstarší starověké civilizace vznikají kolem čtvrtého tisíciletí př. n. l. v povodí velkých řek – v Mezopotámii na ... a Tigridu, v Egyptě na Nilu, v Indii v povodí řek Indus a ... , v Číně na Žluté řece a Dlouhé řece. Každoroční záplavy poskytují živiny zdejší půdě. Postupem času zajišťují lidé vybudovanými ... přísun vody k polím. Lidé cíleně pěstují plodiny a chovají dobytek. Mluví se o počátku ... .

V čele vznikajících států stojí ... . Lidé ho vnímají jako neomezeného vládce oplývajícího božskou mocí. Významnou úlohu hraje kněžstvo. Obyvatelům států usnadňují život otroci, kteří pracují jako pomocníci v rodinách.

Absolutní novinkou je ... využívané při duchovních obřadech, umění či v prostém obchodu.

- **Doplň** chybějící slova do textu.
- Co mají staroorientální civilizace společného? **Uved'** příklady.
- Kdo je **despota**?

3. Písmo staroorientálních civilizací.

- **Pojmenuj** typy písma starověkých civilizací
- **Přiřaď** je k odpovídající civilizaci.

4. Zákonodárství.

- Kdo je jeho **autorem** nejstaršího zákoníku? S jakou **civilizací** je spojený?

5. Náboženství staroorientálních civilizací.

- **Věřili** lidé starověkého orientu v jednoho či více bohů?
- **Uved' příklad** boha a přiřaď ho k odpovídajícímu státu.

6. Kulturní odkaz staroorientálních civilizací.

Zikkurat - Velká zeď - vědy - střelný prach - pyramidy - nejstarší mírová smlouva - mumifikace - epos o Gilgamešovi - Luksor - Konfucius - kolo - knihy mrtvých - kasty - Ištařina brána - babylonská věž

Mezopotámie	Egypt	Indie	Čína

- **Přiřad'** pojem k odpovídající civilizaci.

3. Starověké Řecko

NAUČÍM SE ...

- popsat vývoj starověkého Řecka
- uvést příklady kulturního přínosu výše zmíněné civilizace

1. V archaickém období (800 – 500 př. n. l.) vznikají v Řecku **polis**.

- **Vysvětli** zvýrazněný pojem.
- **Popiš**, jakým způsobem fungují.
- **Uveď** dvě nejznámější polis.

2. Sparta, Athény. Porovnej obě polis. Zjištěné údaje **vyplň** do tabulky.

	Sparta	Athény
vrstvy obyvatel		
vláda		
další informace		

3. Velká řecká kolonizace.

- **Kdy** začíná?
- **Uveď** její hlavní příčiny.
- **Uveď** příklady obchodních osad, které Řekové zakládají.

4. Athény na cestě k **demokracii**.

- **Vysvětli** zvýrazněný pojem.

- **Uveď** autora reforem.

- ❖ lidový porotní soud, zrušení otroctví pro dluhy .....
- ❖ konec vlády aristokracie, ostrakismus .....
- ❖ placení úředníci, práce pro chudé .....

5. Řecko-perské války.

- **Vyomez** je časově.
- Jaká byla jejich **příčina**?
- Uved' **tři** dílčí bitvy.
- **Uved'** vítěze válečného konfliktu.

6. Dopln' chybějící slova do textu.

Persii - Makedonie - Indie - helénismus - Babylon - Aristoteles - Alexandr Veliký

Po úpadku významu Athén se dostává k moci ... . Největšího významu se jí dostává za vlády ... . Jeho vychovatelem byl proslulý filozof ... . Se svojí neporazitelnou armádou Alexandr dobyde Egypt. V řadě bitev si podmaní celou ... . Novým centrem celé říše ustanoví město ... . Mladičský panovník proniká až na území dnešní ... . Záhy umírá pravděpodobně na následky exotické nemoci.

Celé období, charakteristické šířením řecké kultury na území Orientu a jejím mísením s tamější kulturou se nazývá ... .

7. Architektura.

- Základním stavebním prvkem byly bezesporu **sloupy**.
Pojmenuj je.
- **Uved'** název místa s nejznámějšími řeckými chrámy.

8. Řecké písmo. Jak se nazývá?

9. Literatura a drama. Uved' odpovídající jméno k popisku.

❖ zakladatel dějepisectví, dějiny řecko-perských válek	.....
❖ dramatik, autor tragédií	.....
❖ dramatik, autor komedií	.....
❖ nejslavnější řečník	.....

10. Řeční **filozofové** se snažili vysvětlit, jakým způsobem vznikl svět. **Uved'** jména dvou filozofů.

11. Náboženství.

Afrodita - Apollón - Ares - Athéna - Dionýsos - Hádes - Héfaistos - Héra - Hermes - Poseidon - Zeus

1.	.....	vládce bohů
2.	.....	manželka nevyššího boha
3.	.....	vládce vodstva
4.	.....	bůh podsvětí
5.	.....	bůh umění
6.	.....	bohyně moudrosti
7.	.....	bohyně lásky
8.	.....	bůh války
9.	.....	bůh ohně a kovářství
10.	.....	posel bohů
11.	.....	bůh plodnosti a vína

- Řekové vyznávali **mnohobožství**. **Najdi** odborný výraz, jehož význam odpovídá slovu zvýrazněnému v předchozí větě.
- **Pojmenuj** jednotlivé bohy.
- **Kde** údajně sídlili řeční bohové?
- Na počest bohům Řekové zasvětili mnoho **her**. **Pojmenuj** neznámější z nich, která v pozměněné podobě existuje dodnes.

4. Starověký Řím

NAUČÍM SE ...

- popsat vývoj starověkého Říma
- uvést příklady kulturního přínosu výše zmíněné civilizace

1. Vznik Říma. Zodpověz otázky.

- Dle jaké pověsti město údajně vzniklo?
- Kdy je datován jeho vznik?

2. Řím v období republiky (510 př. n. l. – 31 n. l.). Doplň chybějící slova do textu.

- ❖ Již před vznikem Říma obývali území dnešní Itálie ..., kteří zde založili v 9. století první vyspělou civilizaci.
- ❖ Obyvatelstvo se členilo na ... (urozené, plnoprávné) a ... (svobodné, ale neplnoprávné). Obě vrstvy byly časem zrovnoprávněny.
- ❖ V čele Říma stáli dva ... . V případě ohrožení republiky vedení převzal ..., který měl neomezené pravomoci. Nejznámějším z nich byl ..., známý milostnými pletkami s egyptskou královnou Kleopatrou.
- ❖ Soupeření s ... o vládu nad Středomořím vyústilo v ... války (264-146 př. n. l.). Celkovým vítězem se stal ... .
- ❖ Hlavní pracovní silou Říma byli ... , kteří se občas vzbouřili. K jejich největšímu povstání došlo pod vedením ... .
- ❖ V roce 31 n. l. se stává jediným vládcem Říma ... .

3. Zjisti co nejvíce informací o G. J. Caesarovi.

4. Římské císařství. Popiš územní rozsah státu v době jeho největší slávy.

5. Uveď jméno císaře k jednotlivým popiskům.

- ❖ vybudování *limes Romanus* -
- ❖ největší rozmach Říma -
- ❖ průnik legií na jižní Moravu a západ Slovenska -
- ❖ přijímání barbarů do římských jednotek -
- ❖ přesun hlavního města z Říma do Konstantinopole (Istanbul) -
- ❖ rozdělení císařství na východní a západní část -

6. Limes Romanus.

- Vysvětli funkci stavby.
- V okolí těchto staveb vznikala řada měst, např. *Vindobona*, *Aquicum* atd. Jak se jmenují tato města v současnosti?

7. Doplň informace k uvedeným pojmům.

a) edikt milánský (rok vydání, autor, obsah) -

b) kolonát (obsah) -

8. Zánik západořímské říše.

Kdy?	
Co se stalo?	

9. Náboženství.

- Ačkoliv Římané měli stejné božstvo jako Řeci, bylo pojmenováno jinak. **Doplň** odpovídající jména.

Řecko	Řím
Zeus	
Héra	
Afrodita	
Dionýsos	

- Jak se jmenuje nejslavnější římský **chrám** zasvěcený bohům, který byl později přestaven v křesťanský chrám?

10. Písmo starověkých Římanů. Jak se nazývá?

11. Literatura. Kdo napsal ... ?

- ❖ *Od založení Říma -*
- ❖ *Zápisky o válce galské, Zápisky o válce občanské -*
- ❖ *Aeneis -*
- ❖ *Umění milovat -*

12. Římané si potrpěli na **řečnictví**. **Kdo** byl neznámějším římským řečníkem?

13. **Uved'** pět příkladů římských staveb.

5. Křesťanství, judaismus

NAUČÍM SE ...

- popsat vývoj a charakterizovat výše uvedená vyznání
- uvést příklady jejich kulturního přínosu

1. **Křesťanství.** Každé náboženství má zpravidla svého proroka. **Doplň** chybějící údaje do tabulky.

jméno	
datum a místo narození	
kým se považoval	
podmínka spasení	
obsah hlásání	
okolnosti smrti	
dění po jeho smrti	

2. Kým byli **apoštolové**? Znáš některé?

3. Jak se nazývá posvátná **kniha** křesťanů? Z jakých **částí** se skládá?

4. Judaismus.

- **Vysvětli** výše uvedený pojem.
- **Doplň** chybějící slova do textu.

mikrá - mesiáše - Jahve

Židé věřili pouze v jednoho boha, kterého nazývali ... . Zásady judaismu jsou sepsány v posvátné knize zvané ..., která se zároveň stala součástí bible označovanou Starý zákon. Kromě poučení popisuje kniha dějiny židovského národa, čekajícího na příchod ... .

- **Vysvětli** význam slov **Jahve, mikrá** a **mesiáš**.

5. Zdpověz.

- **Pojmenuj** nejznámější židovský chrám.
- Ve kterém **městě** se nacházel?
- **Kdo** ho nechal vystavět? **Co** o něm víš?

6. Základy středověké společnosti

NAUČÍM SE ...

- popsat stěhování národů a jeho výsledky
- charakterizovat strukturu raně středověké společnosti a objasnit vztahy v ní
- vysvětlit způsob obhospodařování půdy

Periodizace středověku

- ❖ raný středověk (500 – 1200)
- ❖ vrcholný středověk (1200 – 1500)
- ❖ pozdní (1500 – 1600)

1. Po zániku západořímské říše začalo období **stěhování národů**, během kterého se na území zaniklé říše usazovaly příchozí **germánské** kmeny. Krátce poté zakládaly první **barbarská království**.

- **Napiš**, kde se usadili:

1. Frankové	3. Vizigóti	5. Vandalové
2. Sasové	4. Ostrogóti	

2. **Vysvětli** význam slova **barbar**.

3. Příchozí germánské kmeny obývali území společně s původním římským obyvatelstvem. Vzájemné soužití vedlo k **romanizaci** Germánů.

- Vysvětli význam slova **romanizace**.
- **Doplň** chybějící údaje do níže uvedené tabulky.

	jádro bývalé západořímské říše	okraj bývalé západořímské říše
intenzita romanizace	vysoká - nízká	vysoká - nízká
název jazykové skupiny		
příklady jazyků		

- Probíhala romanizace všude ve **stejně** míře? **Vysvětli** s pomocí údajů v tabulce.

4. Jaký **jazyk** používali středověcí vzdělanci? Kdo šířil středověkou vzdělanost?

5. **Společnost.** Základním kamenem středověku bylo držení feuda.

- Co znamená **feudum (léno)**?
- **Vysvětli**, jak fungovaly **vztahy** mezi vrstvami středověkého obyvatelstva.

6. Středověké uspořádání společnosti církev zdůvodňovala **učením o trojím lidu**. **Vysvětli** podstatu tohoto učení. Získané údaje **doplň** do tabulky.

	povinnosti
panovník, šlechta	
duchovenstvo	
poddaní	

6. **Náboženství.**

- Jak se **nazýval** nejvyšší představitel křesťanské církve v západní Evropě? **Kde** sídlí dodnes?
- Ve východní Evropě stál v čele křesťanské církve císař Byzantské říše. Jak se takový **model vlády** nazývá?

7. Počátky Anglie, Byzantská říše

NAUČÍM SE ...

- popsat proces utváření Anglie
- charakterizovat vývoj a kulturu Byzantské říše

1. Počátky Anglie. Doplň chybějící slova do textu.

Na konci pátého století opustily Británii římské legie a ponechaly zde původní ... obyvatelstvo. Následující století sem pronikaly germánské kmeny nazývané ... , kteří zde utvořili sedm ... . Ze sousedního ... a Skotska sem pronikalo křesťanství. Zdejší centrem římskokatolické církve se stalo arcibiskupství v ... . Království čelila častým útokům ... . Koncem devátého století však král ... sjednotil království a porazil vikingské nájezdníky. Roku 1066 se v Anglii vylodil normanský vévoda ... , který v bitvě u ... porazil Anglosasy. Zatímco na dvoře se mluvilo ... , prostý lid hovořil pozvolna vznikající ... .

2. Byzantská říše. Po pádu západořímské říše odvozovali císaři východořímské říše nárok ovládat západní Evropu. Snahy vyvrcholili za vlády **Justiniána I. Velikého**.

- Za jeho vlády pronikla Byzantská říše na Apeninský poloostrov. Jaké zdější **město** se stalo jádrem císařovi moci?
- **Uveď** Justiniánův příspěvek k zákonodáství.

3. Byzantská kultura.

- Vysvětli význam slova **ikona**.
- V čem se odlišovala římskokatolická církev od ortodoxní?
- Co je **Hagia Sofia**? **Kde** se nachází?

8. Islám a Evropa

NAUČÍM SE ...

- popsat zrod islámu
- charakterizovat výše uvedené náboženství
- popsat expanzi islámu
- uvést příklady islámské kultury

1. Arabové a jejich náboženství.

- **Pojmenuj** náboženství.
- Kdo byl jeho **prvním** hlasatelem? **Co** o něm víš?
- Centrem náboženství se stalo město ... . Jeho vyznavači, nazývaní ..., věřili pouze v jediného boha - ... . Jejich posvátná kniha se jmenuje ... .
- Jaké mají muslimové **povinnosti**? **Uved'** několik příkladů.
- **Kdy** se datuje počátek muslimského letopočtu? **Co** se tehdy stalo?

2. Po Mohamedově smrti roku 632 zahájili muslimové rozsáhlá **tažení**.

- Jaká **území** si podmanili?
- Podařilo se jim proniknout do **Evropy**? **Kde** a **kým** byl zastaven jejich postup?
- V průběhu 9. století se jednotný **chalífát** rozpadal na několik samostatných území. **Jak** se nazývala? **Jaká** arabská země ovládala Pyrenejský poloostrov?

3. Architektura.

- **Vysvětli** význam slov **mešita**, **minaret**.

9. Francká říše, Svatá říše římská

NAUČÍM SE ...

- popsat vznik, vývoj a kulturu Francké říše
- popsat geografickou polohu Svaté říše římské

1. Francká říše. Doplň chybějící slova do textu.

Frankové byly germánským kmenem žijícím na území dnešní Francie. Koncem 5. století je sjednotil král ....., příslušník rodu ....., který položil základ mocné říši. V následujících staletích moc krále slábla ve prospěch ....., kteří spravovali královský dvůr. Jeden z nich, ..., v bitvě u Poitiers odrazil nápor Arabů. Jeho syn Pipin převzal královskou korunu, a moc přešla do rukou nového vládnoucího rodu ..... . Nejslavnějším Karlovcem byl bezesporu .....

2. Karel Veliký (768-814).

- Jaká území ovládala Francká říše za jeho vlády?
- Co se přihodilo Karlovi roku 800?
- Jakým **směrem** šířil křesťanství?
- Po jeho jméně je nazývána tehdejší dvorská kultura. **Pojmenuj** ji.
- Co se stalo s říší po jeho smrti? **Vyplň** tabulku.

	nástupnická země
východní část	
západní část	

3. Svatá říše římská. Doplň chybějící slova ve větě.

- Součástí území byla řada zemí, např. ...
- Ve snaze obnovit význam císařského titulu přijal *jistý* císař roku 962 císařskou korunu.
O **koho** se jedná?

10. Počátky českého státu

NAUČÍM SE ...

- popsat vznik a vývoj českého státu za vlády prvních Přemyslovců
- uvést kulturní přínosy výše uvedených panovníků

1. Jak odvozovali Přemyslovci svůj **původ**?

VĚDĚL(A) JSI, ŽE ... ?

Znakem Přemyslovců byla zpočátku orlice. Dvouocasého stříbrného lva, který je vyobrazen na současném státním znaku, začali Přemyslovci používat od roku 1213.

2. **Seřaď** historicky doložená knížata od nejstaršího po nejmladšího.

Boleslav I. - Bořivoj - Vratislav II. - Spytihněv I. - Boleslav II. - Vratislav I.

3. Vláda knížete **Václava** (929-935). **Doplň**.

vlastnosti	
zahraniční politika	
okolnosti smrti	

4. **Doplň** k události odpovídajícího Přemyslovce.

a) založení pražského biskupství (973) –

.....

b) stavba Vyšehradu –

.....

c) kostel sv. Klimenta na Levém Hradci –

.....

d) první český král –

.....

e) založení 2. biskupství v Olomouci (1063) –

.....

f) vyvraždění Slavníkovců (995) –

.....

5. Kdo to byl **Vojtěch** z rodu Slavníkovců (**sv. Vojtěch**)?

6. Vysvětli pojmy.

- Břetislavova dekreta (kdy, kde, autor, obsah) –

- stařešinský řád (kdy, obsah) –

11. Kultura raného středověku

NAUČÍM SE ...

- vyjmenovat nejstarší mnišské řády, příp. jejich představitele
- charakterizovat život mnichů
- uvést kulturní přínosy výše uvedených panovníků
- uvést základní prvky románského umění a doložit je na příkladech umění

1. Mnišství.

- **Uved'** oblast, kde vykonávali mnišskou činnost ...

sv. Basileos

Benedikt z Nursie

- Život v kláštorech se řídil přísnými pravidly. Jedním z nich bylo dodržování **celibátu**. **Vysvětli**.
- **Uved'** příklady třech nejstarších českých klášterů.
- **Uved'** příklady nejstarších mnišských řádů.

2. Románský sloh. (*Roma = Řím*)

- **Zařad'** časově.
- **Uved'** základní stavební prvky používané v románské architektuře.

- Uved' **dvě** charakteristické církevní stavby. Dolož je **příklady**.

typ stavby	příklady

- Uved' příklady **světských** staveb.

2. Románská **Literatura** v českých zemích. **Vyplň** tabulku.

	příklady	autor
kroniky		
kodexy		
písně		

12. Papežství a císařství

NAUČÍM SE ...

- vysvětlit pojmy papež císař
- objasnit vztahy mezi oběma osobami
- definovat příčiny a popsat průběh vzájemných bojů o moc

1. Vysvětlí pojmy **papež, císař**.

2. **Přečti** si text a **odpověz** na níže uvedené otázky.

Ve středověku je obvyklý boj mezi panovníkem a papežem o moc. V raném středověku je církev odkázána na podporu panovníka. Panovník a šlechticové rozhodují, kdo bude zastávat významné církevní úřady. Postupem času se církev stává bohatou a chce podíl na moci.

- Střet císaře (světské moci) a církve (duchovní moci) se projevil v boji o **investituru**. **Vysvětlí** pojem.
- Jak tento boj probíhal v **Německu**? **Doplň** chybějící údaje do tabulky.

jméno císaře:

jméno papeže:

Výsledek rozepře:

3. Důkazem rostoucí moci církve byla **inkvizice**. **Vysvětlí** pojem.

13. Konflikt mezi Anglií a Francií

NAUČÍM SE ...

- vysvětlit příčiny válečného konfliktu
- popsat průběh války a rozhodující okamžiky v ní
- objasnit důsledky války pro Anglii a Francii

1. Vztahy mezi Anglií a Francií byly ve 14. století napjaté. Vzájemné soupeření vyústilo ve **stoletou válku** (1337-1453).

- Jaká událost **spustila** vleklý válečný konflikt?
- **Co** si obě země slibovaly od války?

zájmy **Anglie** -

zájmy **Francie** -

2. Průběh války. **Doplň** chybějící slova do textu.

První válečný konflikt se odehrál roku 1346 u ..... . V bitvě padl i tehdejší český král ..... . Jednou z hlavních příčin porážek Francie byl odlišný způsob boje. Zatímco francouzští rytíři válčili sami za sebe, opíral se anglický král o ..... vojsko, podpořené nasazením ....., kteří si snadno poradili s těžkou francouzskou jízdou.

K zásadnímu obratu vývoje války přispěla ....., která v čele francouzského vojska zajistila korunu ..... [valoá] a osvobodila Angličany obsazená území. Roku 1431 však byla zajata a upálena. V roce 1453 kontrolovali Angličané pouze francouzský přístav ..... [kalé]. Stoletá válka skončila.

3. Život ve Francii a Anglii. **Dokonči** věty.

- ❖ Během války byly obě země sužované epidemií ...
- ❖ Ve Francii docházelo k povstání městského i venkovského obyvatelstva. Nejznámější z nich bylo povstání ...
- ❖ Válka dvou nejvýznamnějších anglických rodů o trůn se nazývala ...

14. Český stát za posledních Přemyslovců

NAUČÍM SE ...

- popsat územní vývoj českých zemí za vlády posledních Přemyslovců
- uvést příklady hospodářského a kulturního přínosu výše uvedených panovníků

1. Seřaď poslední přemyslovské panovníky (1197 - 1306) od nejstaršího po nejmladšího.

Václav III. - Přemysl Otakar I. - Václav II. - Přemysl Otakar II. - Václav I.

2. Doplně chybějící slova do textu.

Přemysl Otakar I. získává roku ... od římského a sicilského krále Fridricha II. ..., ustanovující české země dědičným královstvím. Zavedením **primogenitury** řeší otázku nástupnictví. Jeho dcera, ... (později svatořečená papežem Janem Pavlem II.), pečovala v roli abatyše v klášteře na Františku o chudé a nemocné.

- Pokus se **vysvětlit** význam slova **primogenitura** (*lat. primus - první, gignere - rodit*).

3. **Václav I.** pokračuje v úsilí svého předchůdce. Zve obyvatelstvo ze sousedních německých zemí, aby osídlilo české pohraničí, a podněcuje horníky k těžbě stříbra.

- **Uved'** názvy dvou měst, ve kterých se začíná těžit stříbro.

4. **Přemysl Otakar II.** (1253-1278).

- Přemyslovi se přezívalo „král železný a zlatý“. **Vysvětlí.**

- **Spoj** odpovídající části vět.

❖ Po bitvě u Kressenbrunn (1260)	v prohrané bitvě na Moravském poli (1278).
❖ Králi se nepodaří získat	připojuje k českému království rakouské země.
❖ Přemysl umírá	korunu Svaté říše římské.

5. Václav II. (1297-1305).

- **Doplň** chybějící slova do vět.

- ❖ Během Václavova dětství „spravuje“ (přesněji řečeno pustoší) české země ...
- ❖ Roku 1300 vydává Václav ... zákoník.
- ❖ K českým zemím připojuje ...
- ❖ Pro svého syna získal ... korunu.

- **Popiš** rozsah území ovládaného Václavem II.

6. Václav III. (1305 - 1306).

- Mladý král se ocitá v nelehkém postavení. Jakého **území** se musí zříci?
- **Jak** čelí těžkostem v Polsku? **Podarí** se mu potlačit zdejší povstání?
- Co znamená, pokud vládnoucí dynastie vymře **po meči**?

15. Lucemburkové na českém trůně

NAUČÍM SE ...

- vyjmenovat lucemburské panovníky na českém trůně
- popsat vládu, hospodářský a kulturní přínos osobnosti Karla IV.

1. Seřaď panovníky od nejstaršího po nejmladšího.

Václav IV. - Karel IV. - Jan - Zikmund

2. Karel IV.

- O **koho** se jedná?
- **Jak** je často přezdíván?
- **Doplň** chybějící slova do textu.

Vlastním jménem ... byl synem Jana Lucemburského a Elišky Přemyslovny. Byl prvním českým králem, který se stal císařem ... . Byl vychováván ve Francii a patřil mezi nejvzdělanější panovníky vrcholného středověku. Plynně hovořil pěti jazyky.

Císař byl také autorem nejvýznamnějšího říšského ústavního zákona ... (1356), zaručujícího českým zemím zvláštní postavení v rámci říše.

Blízkým spolupracovníkem císaře se stal první pražský arcibiskup ... , působící v jeho diplomatických službách.

Český král se čtyřikrát oženil. Jeho ženami byly Blanka z Valois [valoá], Anna Falcká, Anna Svídnická a ..., přezdívána pro svoji sílu Eliška „lamželezo“.

Jako český král proslul především založením ... v Praze (1348), výstavbou ... pražského, stavbou kamenného ... přes řeku Vltavu v Praze (1357), hradu Karlštejna a zahájení stavby gotické katedrály ... .

3. Země koruny české. **Prohlédni** si mapu.

- Jaká **území** připojil Karel IV. k českým zemím?

16. Společnost vrcholného středověku

NAUČÍM SE ...

- charakterizovat strukturu vrcholně středověké společnosti a objasnit vztahy v ní
- vysvětlit způsob obhospodařování půdy

1. **Popiš** uspořádání středověké společnosti.

2. Jací lidé stáli na **okraji** křesťanské společnosti?

3. **Zemědělství. Pojmenuj** nový způsob využívání půdy.

4. **Vysvětli** pojmy.

- inkvizice
- pogromy
- kacíř

17. Počátky koloniální expaze

NAUČÍM SE ...

- vyjmenovat příčiny koloniálních expanzí
- popsat koloniální výboje Portugalska a Španělska

1. Portugalsko.

- Jak se **jmenoval** tehdejší princ, který zahájil v polovině 15 století zámořské objevy?
- **Kam** se snažili Portugalci doplout?
- Jakých **objevů** dosáhli ... ?
  - ❖ **Bartolomeo Diaz** -
  - ❖ **Vasco da Gama** –
- Proč jevíli Portugalci zájem o ostrov **Moluky**?
- Jaké **pomůcky** usnadnili Portugalcům orientaci na moři?

2. Objevení Ameriky.

- **Kdo** a **kdy** jí objevil?
- Po **kom** byl pojmenován nový kontinent?

3. Kdo první obeplul celý svět?

4. Důsledky zámořských objevů.

- Jaké **důsledky** přinesl s sebou kolonialismus?

18. Nápravné hnutí v českých zemích

NAUČÍM SE ...

- popsat reformní snahy
- charakterizovat vývoj husitského hnutí

1. Již v druhé polovině 14. století se objevovali první pokusy **nápravy** církve v Čechách. Přispěla k nim šířící se znalost **bible**, které byla přeložena do **češtiny**. Proč byla církev **kritizována**?

2. Jedním z předních zastánců nápravy církve v českých zemích se stal ..... . **Co** o něm víš? **Doplň** tabulku.

Narození (kdy, kde)	
Kazatelská činnost	od 1402 kazatelem v ..... (kázal v ..... jazyce!)
Vzor	
Předmět kritiky církve	
Podpora Václava IV.	1409 - .....
Postoj církve k němu	
Smrt (kdy, kde, okolnosti)	

3. Výbuch husitského hnutí.

- **Doplň** věty.

Husité se členili do křídel: ..... (vůdčí osobnost .....)

a ..... (vůdčí osobnost .....).

Program husitů (oficiální název, body): .....

1) .....

2) .....

3) .....

4) .....

- Husité válčili s křižáky ... . **Doplň** tabulku.

Kdy	Kde	Výsledek
	Vítkov	
	Žatec	
1427		
1431		

- **Rejsy.** Vysvětli jejich účel.

4. Nový válečný prvek.

- **Pojmenuj** ho.

5. Bitva u Lipan. **Uveď** okolnosti.

- ❖ kdy –
- ❖ mezi kým –
- ❖ výsledek –

6. **Výsledky** revolučního hnutí.

- ❖ **Basilejská kompaktáta** (kdy, obsah) –
- ❖ nový král ..... → království dvojího lidu

19. Středověký obchod a finance

NAUČÍM SE ...

- popsat fungování cechovních organizací
- vyjmenovat evropská obchodní centra
- uvést způsoby platby

1. Centrem obchodu a řemesel se stávají města, ve kterých vznikají cechy.

- **Doplň** chybějící slova do textu.

manufakturami – konkurenci - mistr

Cechy lze popsat jako sdružení výrobců určitého řemesla. Snažily se zabránit ... mezi řemeslníky. Kontrolovaly kvalitu výrobků, určovali jejich cenu a množství. Zaměstnancům zaručovaly výši mzdy a pracovní doby a ochranu jejich příbuzenstva. Členem cechu se nazýval ... (majitel dílny). Koncem středověku byly cechy nahrazeny výkonnějšími ... .

2. Centra evropského obchodu. Kde se nacházela?

3. Způsoby platby.

a) Jakým **způsobem** se platilo? ..... (příklad .....)
..... (příklad .....)

b) **Který** z nich převládl? **Proč?**

4. Kde vznikaly první **banky**?

20. Kultura vrcholného a pozdního středověku

NAUČÍM SE ...

- charakterizovat rytířskou kulturu
- uvést příklady gotického umění

1. Vojenské výpravy proti nevěřícím přispěly v průběhu 11.-12. století ke vzniku **rytířské kultury**.

- **Kdo** se mohl stát rytířem?
- Jakým **způsobem** byl člověk jmenován rytířem?
- **Popiš** chování rytíře.
- Jakým **způsobem** byly prověřovány jeho schopnosti?

2. **Gotika**.

- **Uveď** základní architektonické prvky.
- **Doplň** chybějící slova do textu.

Gotika převládala v církevní architektuře. Nejznámějšími stavbami jsou velké chrámy - ..... . Největší a nejslavnější z nich bychom našli v ..... (název země). Mezi ně patří např. .... . V Čechách je nejvýznamnější .... v Praze, jejíž výstavbu zahájil Karel IV.

- **Doplň** chybějící slovo. V sochařství převládaly náboženské motivy. Nejčastěji byla zobrazována Panna Marie s malým Ježíškem – tzv. .... .

- **Vysvětli** význam následujících slov.

- ❖ fresky -

- ❖ vitráž -

- ❖ knižní iluminace -

21. Renaissance a humanismus

NAUČÍM SE ...

- vysvětlit pojem humanismus
- charakterizovat prvky renesančního umění
- uvést příklady renesančního umění

1. Ve druhé polovině 14. století se utváří **humanismus**.

- **Kde** vznikl?
- V čem spočíval jeho **význam**?

2. Humanismus je spjatý s **renesancí**.

- Jaký je **význam** tohoto slova?
- Jak se projevovala renesance v **architektuře**? **Uveď** základní stavební prvky.
- **Uveď** jméno umělce.

Nejznámějším italským architektem byl ..... . Rodák z Florencie nechal vystavět kupoli hlavního florentského chrámu *Santa Maria del Fiore*.

3. Renesanční **malířství** a **sochařství**.

- **Doplň** chybějící slova do textu.

- ❖ Renesanční malíři a sochaři věnovali pozornost .....
- ❖ Nejznámějším italským sochařem byl další rodák z Florencie .....

- **Uved'** jméno malíře.
  - ❖ Růžencová slavnost -
  - ❖ Mona Lisa -

4. Věda.

- **Doplň** chybějící slova.
  - ❖ V neposlední řadě lidé projevili nečekaný zájem o vědu. Značná pozornost se věnovala studiu .....
  - ❖ Šíření vzdělanosti umožnil **vynález** ....., spojený se jménem **Johannes Gutenberg**.
- **Kým** byli **Mikoláš Koperník** a **Giordano Bruno**?

22. Český stát v době poděbradské a jagellonské

NAUČÍM SE ...

- charakterizovat osobnost a vládu Jiřího z Poděbrad v českých zemích
- popsat územní vývoj a hospodaření českých zemí za vlády Jagellonců
- popsat proměny struktury a fungování raně novověké společnosti (16. – 18. stol.)

1. Jiří z Poděbrad.

- **Doplň** chybějící slova do textu.

Po smrti Zikmunda Lucemburského v prosinci 1439 usedl na český trůn jeho vnuk ... . Po jeho předčasné smrti navrhla husitská šlechta nástupnictví Jiřího z Poděbrad, který dosud zastával úřad ... . Jako husitu ho považovala většina Evropanů za kacíře.

V obtížném postavení se projevil jako obratný diplomat. Jiří hospodářsky stabilizoval zemi. Poté, co papež prohlásil ... za neplatná, hrozila válka. Jiří se jí snažil vzdorovat projektem, připomínajícím ... . Dle něj se měly spory mezi členskými státy řešit diplomatickou cestou. Projekt však Jiří neprosadil.

Když papež sesadil Jiřího z trůnu, čelil Jiří povstání katolíků, podporované uherským králem ... . V květnu 1469 byl Matyáš korunován v ... českým králem. Válku přerušilo Jiřího úmrtí na jaře 1471.

2. Jagellonci v českých zemích.

- **Seřad'** panovníky od nejstaršího po nejmladšího.

Vladislav II. Jagellonský – Ludvík Jagellonský

- Období náboženského napětí ukončuje nástup Vladislava Jagellonského na český trůn. Jakým způsobem se **vypořádal** s Matyášem Korvínem, ovládajícím většinu království?
- Vladislav se rovněž stal uherským králem. Do 1918 tvořily obě země tzv. **personální unii**. **Vysvětli** pojem.

3. Hospodářství.

- Dlouhodobé války, epidemie a opakovaná neúroda vedla k dramatickému poklesu poddaných. Jakým způsobem **řešila** problém šlechta?
- Jaké byly příčiny **sporů** mezi šlechtou a městy?
- Pokojným způsobem vyřešil Vladislav výše jmenované rozpory vydáním **Svatováclavské smlouvy** roku 1517. **Popiš** její obsah.
- V jakém **městě** se začalo těžit stříbro?
- **Jak** se nazývalo tehdejší platidlo?

4. České království se proměnilo ve stát **stavovský**.

- **Vysvětli**, jak fungovalo.

5. **Smrt** Ludvíka Jagellonského.

- **Vyplň** tabulku.

datum	
místo	
důvod	

23. Společnost raného novověku

NAUČÍM SE ...

- popsat proměny struktury a fungování raně novověké společnosti (16. – 18. stol.)

1. Hospodaření.

- Doplň chybějící slova do textu.

Dosud používaný ... systém nahradil střídavý, který se používá v zemědělství dodnes.

- Zkus **vysvětlit** fungování střídavého systému.

2. Stavovský stát.

- **Vysvětl**i, jak fungoval.
- Odlišné postavení a majetkové rozdíly mezi příslušníky šlechty vedlo k jejich **rozdělení** na dvě skupiny. **Pojmenuj** je.

3. Absolutismus.

- **Vysvětl**i pojem.
- Uveď **příklad** absolutně vládnoucího panovníka.
- Zvláštním způsobem vlády byl tzv. **osvícenský absolutismus**. **Vysvětl**i.

4. Poddaní.

- Po třicetileté válce se střeoevropské země potýkaly s nedostatkem poddaných. Problém řešily zavedením **nevolnictví**. **Vysvětl**i, v čem spočívalo.
- Život poddaných ztěžovala **robotní povinnost**. **Vysvětl**i.

5. Průmyslová revoluce.

- Revoluce dala zrod zcela **novým** společenským skupinám. **Vysvětli** níže uvedené pojmy.
  - ❖ buržoazie –
  - ❖ proletariát –

24. Střední Evropa pod Habsburky, reformace

NAUČÍM SE ...

- uvést příklady územních držav Habsburků v Evropě
- popsat rozmach nápravného hnutí církve

1. Habsburkové v Evropě.

- Jaká evropská území ovládali Habsburkové? **Doplň** tabulku.

Karel V.	
Ferdinand I.	

- Jaké **náboženství** vyznávali Habsburkové?

2. Reformace církve.

- **Vysvětli** pojem.
- V jakých **zemích** probíhala?
- **Doplň** chybějící slova do textu.

Největším kritikem katolické církve se stal německý duchovní, který ... publikoval roku 1517 ve Wittenbergu 95 tezí s myšlenkami reformované církve. Na reformní hnutí kladně reagovali sedláci, kteří navíc ve snaze zlepšit životní podmínky povstali v tzv. ... válce (1524-1526). Snaha Karla V. prosadit návrat všech obyvatel ve ... ke katolickému vyznání, vyvolala veřejné protesty šlechty. Od té doby se stoupenci Luthera souhrnně nazývali -... . Války mezi oběma stranami přerušil mír stvrzený v ... (název města) v polovině 16. století.

- Znamenal Augsburský mír svobodu vyznání pro všechny? **Zdůvodni**.

3. Jan Kalvín.

- **Kým** byl?
- **Vysvětli** jeho nauku o **predestinaci** (předurčení)?

4. Reformace v **českých** zemích.

- Reformace rozštěpila dosud jednotné husitské hnutí v Čechách. Jaký byl **rozdíl** mezi jednotlivými křídly?
  - ❖ **staroutrakvisté** –
  - ❖ **novoutrakvisté** –
- Jaká **další** reformační hnutí vznikala v Čechách na Moravě?

6. Katolická církev reagovala na rozsáhlé reformační vlny svoláním tzv. ... **koncilu** (1545-1563). Jaké byly jeho výsledky?

7. Rozdíly mezi katolíkem a evangelíkem.

- **Vyplň** tabulku.

	evangelík	katolík
úloha kněží		
Výzdoba kostelů, průběh obřadu		
Zpověď	ano - ne Proč?	ano - ne Proč?
procesí a poutě	ano - ne Proč?	ano - ne

25. Evropská expanze

NAUČÍM SE ...

- popsat historický vývoj Španělska, Francie a Anglie v 16. století

1. Španělské království.

- **Doplň** chybějící slova v textu.

genocidě – nemoce – habsburské – Španělsko – katolické

V 16. století se stalo ... nejmocnější zemí v Evropě. Zdrojem jeho bohatství plynulo z kolonií v Americe a Asii. V čele země stáli příslušníci ... dynastie (Karel V., Filip II.), silní vyznavači ... víry.

Při vzniku kolonií docházelo ke ... původního obyvatelstva - Indiánů. Kromě válek umírali Indiáni také hladem a ... zavlčené z Evropy.

- Vysvětlí význam slov „**genocida**“ a „**kolonie**“.

2. Francie.

- **Přiřaď** k sobě odpovídající části vět.

1. V 16. století se snažila Francie pronikat i na sousední Apeninský poloostrov,

2. Část obyvatel vyznávala kalvinismus (hugenoti),

3. Během **bartolomějské noci** (srpen 1572), kdy se oženil **Jindřich Navarrský** (hugenot) s Markétou z Valois (katolička),

4. Formální katolík Jindřich Navarrský korunovaný králem (**Jindřich IV.**),

a) ostatní obyvatelé včetně králů se hlásili ke katolictví.

b) vydal **edikt nantský**, zrovnopравňující postavení katolíků a hugenotů.

c) proběhlo hromadné vyvraždění několika tisíců hugenotů.

d) proto vedla zdlouhavé války se Španělskem.

1.	2.	3.	4.

3. Tudorovská Anglie.

- **Doplň** vhodné slovo do textu.

Španělskem – vládkyní moří – panenskou - Jindřicha VIII. – Francis Drake – anglikánské – Alžběta I.

Rozkvět království pokračoval za vlády ... . Král, známý především počtem svých manželek, prosazoval nekompromisně své plány. Původně byl katolíkem, ale z *osobních důvodů*, přešel k protestantismu a později položil základy samostatné ... církve. Dodnes stojí angličtí panovníci v jejím čele.

Prudkým vzestupem prochází Anglie za vlády jeho dcery ..., přezdívané ... královnou. Za její vlády získalo království důležité postavení v Evropě. V zámoří bojovala Anglie po „pirátsku“ se ... . Nejznámějším pirátem byl ..., který porazil dosud neporazitelné španělské loďstvo. Anglie se tak stala ... .

26. Třicetiletá válka

NAUČÍM SE ...

- uvést příčinu konfliktu
- popsat průběh a výsledky války

1. Uved' příčiny válečného konfliktu.

2. Třicetiletou válkou vyvrcholily boje o moc v Evropě mezi **katolickými Habsburky** (Rakousko, České a uherské země, Španělsko) a **protestantskou opozicí** (Francie, Anglie, Dánsko, Sasko, Švédsko, Rusko atd.).

Katolická liga	Protestantská unie
1. Rakousko 2. České země 3. Uhry 4. Španělsko	5. Francie 6. Dánsko 7. Sasko 8. Švédsko 9. Rusko

3. Seřad' jednotlivé fáze průběhu války.

Fáze	Název	Kdy	Vítěz???
1.	falcká	1618-1620	.....
2.	švédská	1625-1629	.....
3.	švédsko-francouzská	1621-1623	.....
4.	česká	1635-1648	.....
5.	dánská	1630-1635	.....

4. Kdy a jakým způsobem byl ukončen celý konflikt?

5. Jaké **změny** přinesla válka... ?

- ❖ Francii –
- ❖ Svaté říši římské –
- ❖ habsburskému Španělsku -

6. Jakým způsobem válka ovlivnila život **prostého** obyvatelstva?

27. České země za třicetileté války

NAUČÍM SE ...

- uvést příčinu povstání českých stavů
- popsat výsledky povstání a jeho důsledky pro české země
- seznámit se se životem osobnosti Albrechta z Valdštejna

1. Povstání českých stavů.

- **Doplň** chybějící slova do textu.

Po zvolení ... (Ferdinand II.) českým králem roku 1617, provokovala katolická šlechta nekatolíky. Na protest svolaly nekatolické stavy na jaře 1618 sjezd do ... . V květnu téhož roku se jejich delegace vypravila na Pražský hrad za místodržícími, zastupující panovníka v době jeho nepřítomnosti. Udála se již třetí pražská ... , kterou začal rozsáhlý boj nekatolických stavů proti Habsburkům. Ferdinand byl sesazen z trůnu a nahrazen ..., který stál v čele Protestantské unie. Bitva na ... dne 8. listopadu 1620 zásadním způsobem ovlivnila vývoj českých zemí po několik století.

- Vysvětli význam slova **defenestrace**.
- Uveď informace k **výsledkům** a **důsledkům** stavovského povstání.
  - ❖ **rekatolizace** - ...
  - ❖ **potrestání účastníků odboje** - ...
  - ❖ **konfiskace**, neboli .... majetku povstalcům
  - ❖ **1627 Obnovené zřízení zemské** - ...

2. Habsburská vojska vedl za třicetileté války **Albrecht z Valdštejna**.

- **Jak** dopadl za třicetileté války?

28. Rekatolizace českých zemí

NAUČÍM SE ...

- vysvětlit význam rekatolizace a popsat její průběh
- uvést důsledky rekatolizace pro české země

1. Rekatolizace.

- **Vysvětli** pojem.
- Jaké možnosti měli **nekatolíci**?
- Mohli ze země odejít **všichni** nekatolíci?
- Jaké **důsledky** přinesla rekatolizace českým zemím?

2. Šíření víry.

- Jakým **způsobem** se šířila katolická víra v zemi?
- Jaké církevní **řády** působily v českých zemích?

29. Absolutismus a parlamentarismus

NAUČÍM SE ...

- vysvětlit pojmy absolutismus a parlamentarismus
- popsat vývoj Anglie v 17. století

1. Vysvětlí níže uvedené pojmy.

- ❖ absolutismus –
- ❖ parlamentarismus –

2. Občanská válka v Anglii.

- **Doplň** chybějící slova do textu.

občanskou válku - **Oliver Cromwell** - republika - absolutně - popraven - puritánů - Karel I. - Skotska

V polovině 17. století vládli angličtí panovníci ... . Tehdejší panovník ... , přehlížející stanoviska parlamentu, čelil, co by hlava *anglikánské* církve, rostoucímu tlaku ... . Po útoku sousedního ... (1640) svolal Karel I. parlament, bez kterého by nemohl vybrat více peněz na vybudování armády. Po nesouhlasu parlamentu ho panovník rozpustil.

Rychlý průnik Skotů donutil Karla I. k dalšímu zasedání s parlamentem. Výměnou za vzdání se práva rozpustit parlament (a tím pádem výrazného omezení své moci) získal potřebné peníze. Nepřátelské vztahy mezi stoupenci krále a parlamentu vyústily v ... . Karel I. prchl do Skotska. Do čela stoupců parlamentu se postavil ... . Schopný šlechtic vybudoval vojsko pro potřeby parlamentu a s jeho pomocí uklidnil bouře na domácí půdě. Poté odrazil skotského protivníka. Karel I. byl zajat a ... !!! Z anglického království se stala... .

- Co **víš** o *anglikánské* církvi?

3. Cromwellův protektorát.

- **Doplň** konce vět.

❖ **Irsko** se změnilo v ...

❖ Ve snaze ovládnout mezinárodní obchod vydal Cromwell roku 1651 tzv. **Navigační akta**. Jejich význam spočíval v tom, že ... a vedl k válce s ... .

❖ **Cromwell** vzal veškerou moc do svých rukou a jmenoval se do funkce .... .

❖ Po smrti Cromwella byla Anglie dobyta ... .

30. Nerovnoměrný vývoj Evropy

NAUČÍM SE ...

- uvést příklady změn v carském Rusku za vlády Petra I. v carském Rusku
- charakterizovat vývoj habsburské monarchie v 17. a 18. století

1. Rusko na přelomu 17. a 18. století. Velké změny v Rusku začali s nástupem **Petra I. Velikého**.

- Car nastolil vládu *samoděržaví*. **Vysvětli**.
- Po vybudování **silné armády** začal rozšiřovat Rusko. **Doplň** chybějící slova do textu.

Petr se snažil získat za každou cenu přístup k ... moři. Zde však narazil na odpor ... . Vypukla tzv. ... válka. Během ní car nechal vybudovat nové hlavní město nazývané ... . Švédi byli definitivně rozprášeni v bitvě u ... roku 1709.

2. Habsburská monarchie v 17. a 18. století.

- Habsburští panovníci si dlouho dobu nevěděli rady s mocným nepřítelem na východě. O **koho** se jednalo?
- **Kde** byl nakonec nepřítel poražen?
- Uveď jméno vojevůdce, kterému se dařilo porážet Turky na Balkánském poloostrově.

2. Karel VI.

- **Proč** panovník vydal **pragmatickou sankci**?
- Jaký byl **obsah** výše uvedeného zákona?

3. České země v 17. a 18. století.

- **Doplň** chybějící slova do textu.

Pravomoci českých stavů postupně přebíraly ... se sídlem ve Vídni. Královská města ztrácela na významu, poddaní na venkově byli zatěžováni stupňující se *robotou*. V zemi byly zakládány první ... . Nejstarší z nich byla založena v Brně.

V českých zemích byla završena *rekatolizace*. V této době se zde šířil kult svatého ... . V této době tvořili třetinu (!) obyvatelstva Čech a Moravy ... .

- **Vysvětli** význam slov *robotu*, *rekatolizace*, *manufaktura*.
- Jaké manufaktury vznikaly v okolí **Teplic**? **Dolož** příklady.

31. Osvícenství

NAUČÍM SE ...

- vysvětlit význam výše uvedeného pojmu
- doložit příklady vlivu osvícenství na společnost

1. Osvícenství.

- **Kde** vzniká?
- **Kdy?**
- **Vysvětlí** pojem.

2. Jak pohlíželi osvícenci na **Boha**?

3. Osvícenská věda se zaměřovala především na **přírodovědné** a **technické** obory. **Čím** přispěli níže uvedené osobnosti?

❖ **Carl Linné** –

❖ **Antoine Laurent Lavoisier** –

4. **Doplň** chybějící slovo.

Ve snaze shrnout veškeré poznatky lidstva vzniká ve Francii první ... .

5. Osvícenci vyzdvihovali **toleranci**, a připravili tak cestu zásadám **svobody myšlení, slova a projevu**. Jaké **názory** prosazovali ... ?

❖ **John Lock** –

❖ **Charles Louis de Secondat Montesquieu** -

6. **Protivahou** výše uvedeným lidem byli ... . **Zdůvodni**.

❖ **Voltaire** –

❖ **Jean Jacques Rousseau** –

7. Ve střední a východní Evropě ovlivnilo osvícenství způsob vlády zdejších panovníků. Mluví se o tzv. **osvícenském absolutismu**.

- Jakým **způsobem** vládl panovník?
- Uveď jeho **zápory**.

32. Osvícenský absolutismus v Rakousku

NAUČÍM SE ...

- vysvětlit význam výše uvedeného pojmu
- doložit příklady vliv osvícenství na společnost

1. Osvícenský absolutismus.

- **Vysvětl**i pojem.

2. Habsburská monarchie.

- **Doplň** chybějící slova do textu.

V habsburské monarchii byl spjatý osvícenský absolutismus s jedinou panovnicí ..... a jejím starším synem .....

- **Doplň** chybějící slova do textu.

Celá země byla řízena z ... . Činnost zemských a krajských úřadů zajišťovali úředníci. Česká kancelář dvorská byla nahrazena ... . Ve snaze přesnějšího výběru daní Marie zakládá nový ... . Z armádních důvodů bylo provedeno první ... . V českých zemích žilo v druhé polovině 18. století přes 4 miliony lidí. Marie Terezie sjednotila míry a váhy. Kromě toho také zrušila vnitřní ... . Za účelem zvýšení vzdělanosti obyvatel zavedla Marie Terezie povinnou ... .

- **Vysvětl**i pojmy.

❖ **katastr** –

❖ **clo** –

- **Dokonč**i věty.

❖ Po velkém selském povstání byl Josef II. nucen roku 1781 zrušit ...

❖ Ve snaze uklidnit náboženské rozpře v zemi vyhlásil téhož roku ...

❖ Císař prosazoval v monarchii jednotný jazyk, kterým se stala ...

33. Kultura raného novověku

NAUČÍM SE ...

- uvést příklady kulturního přínosu Evropy v 16. – 18. století

1. Baroko.

- V jaké **zemi** vzniklo? **Kdy** se začalo šířit do zbytku Evropy?
- Jaké jsou jeho základní **znaky**?
- Jak se nazývají jeho **dvě** odnože?

2. Barokní umění.

- Uveď **autora** stavby.
  - ❖ chrám Karla Boromejského ve Vídni –
  - ❖ kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře –
  - ❖ Svatopeterské náměstí v Římě –
- Uveď **příklady** děl níže uvedených autorů.
  - ❖ Ferdinand Maxmilián Brokof –
  - ❖ Matyáš Bernard Braun –
  - ❖ Caravaggio –
  - ❖ Adam Michna z Otradovic –
  - ❖ Johann Sebastian Bach –

4. Klasicismus.

- Vysvětli jeho základní **znaky**.

34. Vznik USA

NAUČÍM SE ...

- popsat průběh americké revoluce a utváření občanské společnosti
- uvést výsledky revoluce

1. Anglické osady v Americe.

- **Doplň** chybějící slova do textu.

V polovině 18. století se nacházelo na východním pobřeží dnešních Spojených států ... anglických osad. Vedle 2,5 mil. bělochů zde žilo přibližně půl milionů ... dovážených z Afriky. Většina z nich otrocky pracovala na tabákových, bavlníkových a rýžových ... . Jižním převážně zemědělským koloniím vládli bohatí statkáři. Na severu se rychle rozvíjela řemeslná výroba, zejména textilní a železářské ... . Anglie bránila koloniím v samostatném obchodu a zatěžovala je celou řadou ... .

- Uveď **příklad** daně, kterou museli kolonisté odvádět Anglii.

2. Boj za nezávislost.

- **Počátek.** Doplň chybějící slova do tabulky.

název události	
rok	
průběh události	

- **Kdo** stál v čele armády osadníků? Získal v průběhu boje **spojence**?

- **4. červenec** (1776) je nejvýznamnějším americkým státním svátkem. Tehdy vznikl důležitý dokument.

❖ název –

❖ autor –

3. Výsledky.

- **Doplň** chybějící slova do textu.

- ❖ Obě strany uzavřely mír v ..... (název města).
- ❖ Anglie uznala .....
- ❖ Prvním prezidentem USA se stal .....
- ❖ Ve Spojených státech amerických má zákonodárnou moc ..... složený ze ..... a .....

35. Velká francouzská revoluce

NAUČÍM SE ...

- popsat průběh francouzské revoluce a proces utváření občanské společnosti

1. Dopln chybějící slova.

Převratná událost z roku ... ovlivnila dění v celé Evropě. Obyvatelé Francie se členili to tři ... - duchovenstvo, šlechtu a měšťany. Za vlády tehdejšího krále ... se stát potýkal s obrovským zadlužením. Po neúspěšných snahách vyřešit finanční problém se chopili dění příslušníci třetího stavu. V červenci 1789 dobyli vězeňskou pevnost ... , symbol královského absolutismu a chopili se moci v Paříži. Na venkově rolníci přepadali šlechtická sídla.

2. V srpnu 1789 byla vydána **Deklarace práv člověka a občana**, která se stala základem nové ústavy. V **čem** byla ústava převratná?

3. V zákonodárném shromáždění zasedala celá řada **klubů**. Uveďte **dva** z nich, včetně jejich **představitelů**.

j...

c...

4. Králové sousedních států se snažili vypořádat s „nepokoji“ ve Francii. Jejich snaha však skončila bez úspěchu. Jak vnímali Francouzi svého **krále**? Jak s ním a jeho manželkou naložili?

5. Po smrti krále a jeho chotě ovládal veškeré dění ve Francii **Výbor veřejného blaha**.

- **Kdo** stál v jeho čele?
- Jakým **způsobem** se vypořádával s jakýmkoliv odpůrcem režimu?
- **Jak** skončil život Robespiera?

36. Napoleonská Francie a Evropa

NAUČÍM SE ...

- popsat vývoj Napoleonské Francie a proces utváření občanské společnosti

1. Velká francouzská revoluce poskytla **Napoleonovi** chopit se moci ve Francii.

- **Kdy** a **jak** se chopil moci?
- Jakou **funkci** vykonával před převratem?
- V jakém **roce** byl korunován císařem?

2. Roku **1804** vydal v platnost **občanský zákoník**, který se stal předlohou zákoníků dalších evropských mocností.

- **Zhodnot** jeho přínos.

3. Napoleonské války.

- **Doplň** chybějící slova do textu.
  - ❖ Napoleon se marně snažil dobýt Anglii. Prohrál v bitvě u ... s britským admirálem ... .
  - ❖ V bitvě z roku 1805, přezdívané ..., se Napoleon úspěšně postavil císaři Františku II. (habsburská monarchie) a ruskému carovi Alexandru I.
  - ❖ Po dobytí Svaté říše římské roku 1806 přetvořil 16 německých států v ... .
  - ❖ V roce 1807 izoloval Anglii od zbytku Evropy ... . Některé země (např. ... a ...) blokádu porušovaly.
  - ❖ Bitva proti ... roku 1812 skončila fiaskem. Napoleon ztratil půl milionu mužů!
  - ❖ Poté Napoleon prchl do Francie pro posily. V bitvě u Lipska, přezdívané ... , roku 1813 utrpěl Napoleon drtivou porážku. Paříž byla obsazena.
  - ❖ Napoleon uprchl z vězení na ... a obnovil na chvíli vládu ve Francii. Krátké období jeho vlády se nazývalo ... . Napoleon byl definitivně rozprášen v bitvě u ... . Poté byl převezen na ostrov ..., kde zemřel.

37. Národní hnutí v Evropě

NAUČÍM SE ...

- uvést na příkladu významných občanských revolucí vysvětlí boj za občanská i národní práva

1. Balkán.

- Uveď **příklady** balkánských zemí, které byly pod nadvládou Osmanské říše.
- Jedné z nich se podařilo získat svobodu. **Které?**

2. Itálie.

- Itálie ještě nebyla jednotná. **Kdo** ovládal její ...
  - ❖ sever –
  - ❖ střed –
  - ❖ jih –

- Jakou úlohu zde sehráli **karbonáři**?
- Byla Itálie **sjednocena**?

3. Francie.

- Jaká byla **příčina** sesazení Bourbonů z trůnu v roce 1830?
- Prospěla tzv. **červencová revoluce** Francii? **Zdůvodni.**

4. Doplně chybějící slova do textu.

V roce 1830 byla Belgie součástí dnešního ... . Nerovnoprávné postavení v zemi vedlo k povstání. Tehdejší král ... se jej marně snažil potlačit. V osamostatněné Belgii je přijata ústava, prohlašující zemi ... monarchií.

Ve stejné době proběhl neúspěšný pokus o sjednocení roztříštěného ... . Na východě Polska proběhlo povstání proti nadvládě ..., které bylo carem krvavě potlačeno.

38. České země v době národního obrození

NAUČÍM SE ...

- objasnit vznik novodobého českého národa a jeho úsilí o emancipaci

1. V Rakouském císařství žilo mnoho rozdílných národů. Ve snaze sjednotit je, snažili se Habsburkové **germanizovat** říši.

- **Vysvětli** tento pojem.

2. České národní obrození.

- **Vysvětli** a **časově** zařaď.

- **Doplň** chybějící slova.

Proces lze rozdělit do tří etap: ..... (konec 18. st.), ...
(do konce dvacátých let 19. st.) a ..... (1830-1848)

3. Jazyk a divadlo.

- **Vyplň** tabulku.

divadla	
žurnalistika	
literatura	

4. Historie.

- **Kdo** je zobrazen na **tisícikorunové** bankovce? Jakým **historickým dílem** se proslavil?
- Tento muž je autorem myšlenky **austroslavismu**. **Vysvětli** její podstatu.

39. Česko-německé vztahy a postavení minorit v habsburské monarchii v 18. a počátkem 19. století

NAUČÍM SE ...

- popsat česko-německé vztahy a postavení Židů a Romů ve společnosti 18. a počátkem 19. stol.

1. Protižidovské a protiromské nálady v 18. století.

- Jaký postoj k **Romům** zaujal císař **Leopold I.**? Dolož **příklady**.
- Habsburkové tvrdě zasahovali i vůči **Židům**. Uveď **příklady**.

2. Josef II.

- **Proč** císař tvrdě prosazoval **germanizaci** monarchie?
- Choval se císař vůči Romům a Židům stejně nemilosrdně jako jeho předchůdci. **Zdůvodni**.

3. Poněmčování.

- Koncem 18. století žily v českých zemích přes 4 miliony obyvatel. Kolik procent z nich tvořili Němci?
- V jakých **oblastech** se nejvýrazněji projevil poněmčování českých zemí? Uveď příklady.
- Jakým **způsobem** se mu vznikající český národ **bránil**? Uveď příklady.

40. Revoluce 1848 v Evropě a českých zemích

NAUČÍM SE ...

- uvést na příkladu významných občanských revolucí vysvětlí boj za občanská i národní práva

1. Revoluce 1848 v Evropě.

- **Doplň** tabulku.

Země	Důvod	Výsledek
Itálie		
Francie		
Německo		

2. Revoluce 1848 v českých zemích.

- **Doplň** chybějící slova do textu.

Snaha odstranit absolutismus a dosáhnout lepšího postavení českého národa vedly k revoluci v habsburské monarchii. Na jaře 1848 došlo k povstání ve Vídni. Císař musel odvolat ... a slíbit vytvoření ústavy. Záhy začaly v Uhrách boje za větší nezávislost pod vedením ... . Ve stejné době se sešli přední čeští politici ve ... v Praze. Vzniklý Svatováclavský výbor požadoval více samostatnosti českých zemí, ... češtiny s němčinou a demokratické svobody. Vydáním ... 8. dubna císař slíbil jejich vyplnění.

3. Němci v českých zemích.

- Byli ochotní žít Němci v rámci Českého království? Jakou měli představu?
- Jak se vyjádřil František Palacký k představě německého státu na sněmu ve Frankfurtu nad Mohanem?

4. Slovanský sjezd.

- **Doplň** tabulku.

kdy	počet členů	předmět schůze

5. Svatodušní bouře.

- **Co** se tehdy stalo?
- Jakou **úlohu** při nich hrál generál **Alfred Windischgrätz**?

6. Porevoluční dění. **Doplň** konce vět dle smyslu.

V září 1848 ruší poslanci ... a ... .

Koncem roku byl korunován rakouským císařem ... .

V březnu 1849 vydal císař **oktrojovanou** (to znamená ...) ústavu. Císař si uchoval rozhodující díl moci.

41. Dualismus v habsburské monarchii

NAUČÍM SE ...

- popsat česko-německé vztahy a postavení Židů a Romů ve společnosti 19. stol.

1. Habsburská monarchie v 2. polovině 19. století.

- **Doplň** chybějící slova do textu.
  - ❖ V letech 1848-1916 vládl v habsburské monarchii císař .....
  - ❖ Padesátá léta 19. století byla obdobím tzv. ...., nazývaném po ministru vnitra .....
- **Zhodnot** tento režim.

klady	
zápory	

2. Rok 1867.

- Tento rok se uskutečnilo rakousko-uherské vyrovnání. Popiš jeho **význam**.
- Ve stejném roce byla vydána **prosincová ústava**. Co zaručovala obyvatelstvu?

3. Židé.

- Jaké **úlevy** poskytla výše jmenovaná ústava **Židům**?
- Co znamená **antisemitismus**? Jak se projevoval v monarchii?

4. Volební právo.

- Volební právo nebylo v Rakousku-Uhersku samozřejmostí. **Kdy** se obyvatelé dočkali **všeobecného** hlasovacího práva?

5. Politický život v českých zemích.

- **Doplň** chybějící slova do textu.

fundamentální - univerzity - mladočeši - pasivní rezistenci - punktací - staročechů

Polovina 19. století byla ve znamení útlaku českého veřejného života. Neúspěch českých poslanců na jednáních říšské rady vedlo k ... . Vznikala řada politických stran. Vedle umírněných ... (Palacký, Rieger) stáli radikální ... . Obě strany však chtěly obnovit české království ve federalizovaném Rakousku.

Rostlo napětí mezi vládoucí národní menšinou Němců a většinou Čechů. Císař a vláda připravili roku 1871 ... články, které měli vést k vyrovnání obou stran. Kvůli odporu Němců i Maďarů byla jednání pozastavena. Začátkem devadesátých let byla snaha řešit národnostní rozepře prosazením tzv. ... . Mladočeši řešení zamítli, protože by Němci měli stále více práv než Češi.

Koncem šedesátých let se čeští politici opět aktivně podílejí na politice. Jejím největším úspěchem bylo rozdělení pražské ... na českou a německou část.

- Jaké **politické** strany existovali v Čechách koncem 19. století? Uveď **příklady**.

- Co byla **hilsneriáda**?

42. Vznik národního státu v Německu

NAUČÍM SE ...

- popsat proces sjednocení Německa
- vysvětlit boj za národní práva

1. Stěžejní úlohu hrál při sjednocení Německa **Otto von Bismarck**.

- **Kým** byl?
- Jaká **území** získal po bojích s ... ?
  - ❖ Dánskem –
  - ❖ Rakouskem –
  - ❖ Francií –

2. Německé císařství.

- **Kdy** a **kde** byl vyhlášen jeho vznik?
- **Kdo** se stal prvním císařem?
- **Proč** musel Bismarck opustit roku 1890 svojí funkci?
- Která země byla **spojencem** Německa?

43. Modernizace společnosti

NAUČÍM SE ...

- charakterizovat proces modernizace společnosti

1. Průmyslová revoluce.

- **Vysvětli** výše uvedený pojem. Jaký byl její **symbol**?
- V jaké zemi se objevuje **nejdříve**? Proč?
- **Doplň** chybějící slova do textu.

bankovníctví – dopravě – elektřinu – parní lokomotivu – parník – textilnictví – tkalcovského stavu

Vliv průmyslové revoluce se projeví nejrychleji v ... . Vynález mechanického ... urychlí textilní výrobu. Roste poptávka po uhlí. Pozornost budí rozvíjející se chemický průmysl. Mnozí vědci (Alessandre Volta, Michael Faraday) zkoumají ... .

Tovární výroba podníť rozvoj v ... . Roku 1814 George Stephenson sestrojí první ... . O deset let později byla v Anglii vzniká první železniční trať. První ... vytvoří začátkem 19. století Robert Fulton. Doprava podníť rozvoj obchodu a ... .

2. Důsledky průmyslové revoluce.

- Co znamená **urbanizace**? Jaký byl její **důvod** a **výsledek**?
- Roste **počet** obyvatel. Kolik lidí obývalo Evropu v polovině 19. století?
- Vznikají nové **skupiny** obyvatel. **Vysvětli** pojmy.
  - ❖ buržoazie –
  - ❖ proletariát –
- Jaké panovaly vztahy mezi **buržoazií** a **proletariátem**?

3. Kolonialismus.

Anglie

- Jakou državu považovala za **nejdůležitější**?
- Vysvětlete význam **korunních kolonií**? Uveď příklad.
- Co znamenají **dominia**? Dolož příklady.
- Jaká území ovládala v **Africe**?

Francie

- **Doplň** chybějící slova do textu.

Na africkém kontinentě ovládala ..... . Mocenské postavení chtěla umocnit stavbou ..... průplavu. V Asii pronikala na území .....

USA

- Jaká **nová** území získaly Spojené státy v druhé polovině 19. století?

4. Jaké územní **změny** nastaly v Evropě pro ...

- ❖ Osmanskou říši –
- ❖ Rakousko-Uhersko –

5. Spor o **Mandžusko a Koreu**.

- **Doplň** tabulku.

Soupeři	
Výsledek	

44. Modernizovaná společnost a jedinec

NAUČÍM SE ...

- charakterizovat proces modernizace společnosti

1. Sociální struktura společnosti.

- Dříve či později rušily evropské země ryze **středověkou vrstvu** obyvatel. Na území Rakouska-Uherska se tak stalo v září 1848. O **jakou** vrstvu se jedná?
- S příchodem průmyslové revoluce vznikly dvě zcela nové vrstvy obyvatel – **buržoazie** a **proletariát**. **Popiš** je stručně.
- Lidé postupně získali demokratické **svobody**.
  - ❖ **Kdy** tomu bylo v Rakousko-Uhersku?
  - ❖ V jakém **roce** bylo v Rakousku zavedenou **všeobecné** hlasovací právo?

2. Postavení žen.

- **Proč** si myslíš, že ženy měly **podřadné** postavení?
- V devatenáctém století vzniká hnutí, bojují za **práva** žen a jejich **rovnoprávnost** s muži. **Pojmenuj** ho.
- **Přečti si**. V českých zemích podněcoval rozvoj ženského hnutí **Ženský klub český**.

3. Sociální zákonodárství.

- Průkopníkem v oblasti sociálního zákonodárství se stalo **Německo** v čele s kancléřem Bismarckem. **Přiřaď** popisek k odpovídajícímu zákonu.

- A) Zákon o úrazovém pojištění
- B) Zákon a starobním a invalidním pojištění
- C) Zákon o nemocenském pojištění dělníků

... nehoda, nemoc, invalidita či stáří (Zaměstnanci i zaměstnavatelé hradili polovinu.)

... plné hrazení zaměstnavatelem, určeno pro pozůstalé v případě úmrtí na následky úrazu

... důchod pro dělníky starší 70-ti let či invalidní dělníky v pracovní neschopnosti

4. Vzdělání.

- **Kdo** zavedl povinnou školní docházku?
- Byla v českých zemích **univerzita**?
- **Kde** se vzdělávaly **ženy**?

45. Svět před první světovou válkou

NAUČÍM SE ...

- vysvětlit rozdělení světa počátkem dvacátého století v důsledku koloniální expanze
- uvést příklady rozporů mezi velmocemi

1. USA.

- Jaká **území** získaly Spojené státy koncem 19. století?
- Spojené státy si upevnily vliv nad Karibikem stavbou kanálu. **Pojmenuj** ho.

2. Spolek tří císařů.

- Mezi **jakými** státy byla dohoda uzavřena?
- Jaký byl její **účel**?

3. Rusko.

- Rusko stupňuje vliv na **Balkáně**. Jaké země ztrácí **Osmanská říše**?
- Jak zareagovaly **ostatní** velmoci?
- Jaká nová území získalo **Rakousko-Uhersko**?
- S **kým** válčilo Rusko na **Dálném východě**? Bylo úspěšné?

4. Trojspolek a Trojdohoda.

- Doplň tabulku.

	Členi
Trojspolek	
Trojdhoda	

5. Balkánské války.

- Vyplň tabulku.

	Rok	válčící strany	výsledek
1.			
2.			

46. První světová válka

NAUČÍM SE ...

- popsat příčiny a průběh válečného konfliktu

1. První světová válka byla vyvrcholením střetu dvou mocenských **bloků**. Uveď jejich **názvy** a zakládající **členy**.

název	členi

2. Jaká událost **spustila** první světovou válku? Využij níže uvedených **bodů**.

- Kdy?
- Kde?
- Účastníci?
- Co se stalo?

3. **Doplň** chybějící slova do textu.

**bleskovou - Dohoda - Japonsko - Turecko - USA - Ústřední mocnosti -
Vladimírem Iljičem Leninem - Ypres - zákopové - Verdunu**

Proti sobě bojovaly dva zneprátelené bloky, tedy ... (Trojspolek) a ... . Strategie Němců vést ... válku (Blitzkrieg) se nevydařila. Rychlý boj se změnil v ... boje. Od počátku války se v Evropě existovala čtyři bojiště: západní, východní, haličská a srbská fronta. Válečné operace probíhaly i mimo Evropu. K Trojspolku se přidalo ...; na Dálném východě se přidalo ... na stranu Dohody.

V roce 1915 použili Němci u belgického města ... první bojové plyny. Téhož roku byl Trojspolek oslaben přechodem Itálie na stranu Dohody. Navzdory oslabení se mu podařilo dobýt Srbsko a Rumunsko a zatlačit Rusy hluboce na východ. Rusko zmítané navíc bolševickou revolucí v čele s ... bylo nuceno kapitulovat na jaře 1918.

V roce 1916 začali Němci na západní frontě další útok. K nejkrvavějším bitvám došlo u ... a na řece Sommě, kde padlo přes milion vojáků.

Rozhodujícím faktorem se stal vstup ... po boku Dohody do války. Vyčerpané Německo a Rakousko-Uhersko nebylo schopné odolávat rostoucímu tlaku. Kromě toho se potýkaly oba státy s nepokoji na domácí půdě a vojenskými povstáními.

4. Který z bloků **zvítězil** ve válce? Jaký osud potkal **poražené** země?

5. Jaké nové **prostředky** byly využity v bojích? Uveď **příklady**.

47. První československý odboj a vznik ČSR

NAUČÍM SE ...

- popsat průběh odboje a vznik Československa

1. Přečti si text.

Začátkem války je vyhlášena v Rakousku-Uhersku *mobilizace*. Mnozí Češi odmítají bojovat za monarchii. Politický a národnostního útlak českého národa sílí. V českých zemích se *germanizuje* obyvatelstvo, knihy jsou *cezurovány* a zatýkají se přední české osobnosti.

- **Vysvětli** význam slov *mobilizace*, *germanizace* a *cezura*.
- Proč si myslíš, že Češi **odmítali** bojovat za Rakousko?
- Uveďte několik **českých** osobností, které byly za války pozatýkány a vězněny.

2. Z výše uvedených důvodů je zřejmé, že první snahy o osamostatnění a nezávislost Československa začaly v **zahraničí**.

- Jaké **osobnosti** stály v čele těchto snah?
- Roku 1916 vznikla v Paříži **Národní rada československá**. Jaké byly její cíle?

3. Jedním z úkolů Národní rady bylo vytvoření **legií**.

- **Co** znamená *legie*?
- V jakých **zemích** vznikaly?

4. Doplň chybějící slova do textu.

**28. října 1918 - Karel I. - Kotorské - Martinskou deklaraci - Národní výbor
československý - republikou - T. G. Masarykem - Tříkrálová deklarace**

Začátkem roku 1918 byla vydána ... hlásající požadavek sebeurčení národů v Rakousku-Uhersku. Vedle stávek a demonstrací došlo ke vzpouře námořníků v boce ... či střeleckého pluku v Rumburku. Od července 1918 organizoval domácí odboj ... v čele s K. Kramářem, A. Švehlou, J. V. Klofáčem a F. Soukupem.

Válka se nezadržitelně blížila ke konci. Poslední rakousko-uherský císař ... se marně snažil udržet jednotu monarchie. Po zveřejnění prohlášení rakousko-uherského ministra zahraničí Andrásyho dne ..., ve kterém uznal práva Čechoslováků i ostatních národů v monarchii, byl téhož dne vyhlášen na Václavském náměstí vznik samostatného Československého státu. O dva dny později zveřejnili slovenští politici ..., ve které vyjádřili rozhodnutí utvořit s Čechy společný stát. V polovině příštího měsíce bylo ustanoveno Československo ... v čele s prvním prezidentem ... .

48. Důsledky 1. světové války a uspořádání meziválečného světa

NAUČÍM SE ...

- popsat významné změny ve světě po válce

1. Zánik tradičních monarchií.

- Přímým následkem války byl **rozpad** čtyř monarchií. **Jakých?**
- Jaké země vznikly na území zaniklého **Rakouska-Uherska**? **Uveď** příklady.

2. Mezinárodní vztahy ovlivnila **mírová konference**.

- **Kdy** a **kde** proběhla?
- Které státy měly **rozhodující** slovo?
- Na konferenci byl schválen vznik **Paktu Společnosti národů**. Jakou **úlohu** měla hrát Společnost národů?

3. **Doplň** chybějící slova do textu.

demilitarizované - Francie - izolace - Janově - kolonií - Německem - Rakouskem - Rapallu - reparace

V červnu 1919 byla ve Versailles podepsána mírová smlouva s ... . Kromě ztráty všech ... muselo předat některá pohraniční území sousedním státům. Východně od Rýna vzniklo padesátikilometrové ... pásmo. Německo se nesmělo spojit s ... , mělo zakázáno brannou povinnost a jeho armáda mohla mít maximálně sto tisíc mužů. Dále muselo Německo platit ... . Poválečnými poměry řešila na jaře 1922 konference v italském ... . Němci se snažili zmírnit již tak drtivé podmínky versailleské mírové smlouvy. Svoji účastí se Rusové snažili vymanit z mezinárodní ... . Nekompromisní požadavky ... znemožnily všestrannou dohodu a vedly ke zkrachování konference. V nedalekém ... došlo ke sblížení německé a ruské delegace, které mezi sebou uzavřely smlouvu o spolupráci.

- **Vysvětli** význam slov **demilitarizované, reparace**.

4. Občanská válka v Rusku.

- Říjnová revoluce. **Doplň** tabulku.

kdy	
kde	
účastníci	
výsledek	

- Poté začala občanská válka. Které **strany** proti sobě bojovaly?
- Která strana **zvítězila**?
- Co znamená zkratka **SSSR**? **Kdy** je vyhlášen jeho vznik?

49. Československo v meziválečném období

NAUČÍM SE ...

- charakterizovat první Československou republiku a srovná její demokracii se situací za tzv. druhé republiky (1938–39)
- objasnit vývoj česko-německých vztahů

1. Z jakých **částí** se skládala první republika?

2. **Národnostní složení.**

- Jaké **národy** žily na území ČSR?
- **Vysvětli** význam myšlenky **čechoslovakismu**.

3. **Zahraniční politika.**

- Co znamenala tzv. **Malá dohoda**?

4. **Politický systém.**

- **Dokonči** věty.

V ČSR existovala řada českých politických stran, např. ...., ..., ..., ..., a .....

Politický život dále řídily tři skupiny. První uskupená kolem T. G. Masaryka se nazývala .....

Druhá byla ..... složená z předsedů nejvýznamnějších politických stran. Třetí skupinu tvořily banky a podniky, ze kterých byla nejvýznamnější .....

V ČSR existovaly ještě strany slovenské (např. ....) a německé (např. ....).

5. ČSR ve třicátých letech.

- **Doplň** chybějící slova.

druhé - Edvard Beneš - Konradem Henleinem - Mnichově - zradu -
Mostecké - Sudetoněmecká strana

Na sklonku dvacátých let se projeví v republice krize. Zbídačení lidé hladoví a stávkují. ... stávky, největší v Evropě v době krize, se zúčastnilo tehdy pětadvacet tisíc dělníků zdejšího uhelného revíru.

Po jmenování Hitlera říšským kancléřem sílí vliv německých nacionalistických stran v pohraničí.

V roce 1934 je založena ... (SdP) v čele s ... .

V druhé polovině třicátých let se stává novým prezidentem ... . Přesvědčení Anglie a Francie o nemožném soužití Čechů a Němců v jednom státě spěje v září 1938 ke schůzce představitelů obou zemí s Německem v ... . Mocnosti se dohodou na postoupení československého pohraničí sousedním zemím. Mnichovskou dohodu považují Čechoslováci za ... . Začíná tak tzv. období ... republiky, trvající do 14. března 1939, kdy Hitler obsadí zbytek republiky.

6. Druhá republika.

- Vymez **dobu** její existence.
- **Kdo** byl jejím prezidentem?
- Existovaly v republice **politické strany**?
- Bylo její součástí **Slovensko**? **Zdůvodni**.

50. Autoritativní režimy

NAUČÍM SE ...

- charakterizovat fašismus a nacismus
- srovnat nacistický a komunistický totalitarismus

1. Totalitní režimy.

- **Pojmenuj** totalitní režimy.
- Ačkoliv byli stoupců obou režimů úhlavními nepřáteli, mají mnoho společného. Najdi **společné znaky** obou režimů.
- **Jmenuj** nejznámější představitele totalitních režimů v ...
  - ❖ Itálii –
  - ❖ Německu –
  - ❖ SSSR –
  - ❖ Rakousku –
  - ❖ Španělsku –

2. Nacistické Německo.

- Čím **zdůvodňoval** Adolf Hitler špatnou hospodářskou situaci v Německu? Jaké viděl **východisko**?
- Období třetí říše začíná jmenováním Hitlera **říšským kancléřem**. **Kdy** se tak stalo?
- **Vysvětli** význam organizací:

SS –

SA –

SD –

gestapo –

- **Noc dlouhých nožů. Vyplň tabulku.**

kdy	
proč	
průběh akce	

- **Norimberské zákony.**
  - ❖ **Kdy** byly vydány?
  - ❖ Jaký byl jejich **obsah**?
- Co se stalo během **křišťálové noci** v listopadu 1938?

3. Sovětský svaz.

- **Pojmenuj** nástupce **Lenina**.
- **Charakterizuj** stalinismus.
- Jak fungovalo státní **hospodaření**?
- **Vysvětli** pojmy.
  - ❖ kolektivizace –
  - ❖ kolchoz –
  - ❖ kulak –

- **Hladomor** ve třicátých letech.

příčina	
počet obětí	

- Jak se Stalin zbavoval svých **odpůrců**?
- Jak média prezentovala Stalina **veřejnosti**?

51. Velká hospodářská krize

NAUČÍM SE ...

- vysvětlit projevy a důsledky velké hospodářské krize

1. Začátek krize.

- **Doplň** chybějící slova do textu.

bank - newyorská - obilí - propouštějí

Koncem dvacátých let byl vyprodukován přebytek ... , proto se výrazně snížila jeho cena. Navíc se 21. října 1929 zhroutila ... burza. Prudký propad cen akcií přivedl majitele společností do potíží. Zaměstnavatelé nejsou schopni splácet úvěry, ... zaměstnanci a jsou nuceni zrušit podniky. Nedostatek peněz byl příčinou krachu ... . Výroba a obchod v USA byly ochromeny. O rok později se krize rozšířila téměř do celého světa.

2. Řešení krize.

USA

- Ve Spojených státech uskutečnil tehdejší **prezident** ..... **program** zvaný ..... . V **čem** tento program spočíval?

Německo

- **Kdo** byl zodpovědný za krizi dle A. Hitlera?
- Jaké **řešení** nabízel Hitler Němcům?

Československo

- O kolik **procent** poklesla průmyslová výroba v zemi?
- **Koho** se krize dotkla nejvíce? K **čemu** to vedlo?
- **Kde** proběhla nejrozsáhlejší demonstrace?
- Jakým **způsobem** vláda bojovala s hospodářskou krizí? Uveď **příklady**.

52. Mezinárodní vztahy ve 20. letech

NAUČÍM SE ...

- popsat mezinárodní vztahy v době mezi první a druhou světovou válkou

1. Pakt společnosti národů.

- Jak se jmenoval **americký prezident**, který vyzval Evropu k jeho vzniku?
- Jaký byl jeho **úkol**?
- Příčinou jeho neúspěšné činnosti byl **izolacionismus USA**. **Vysvětli**.

2. Evropa ve 20. letech.

- **Doplň** chybějící slova do textu.

**Briand-Kellogův - Československem - komunisté - rýnský garanční pakt -
Výmarskou republikou**

V poválečném Německu se pokusili ... nastolit v zemi převrat. V roce 1919 zvítězili ve volbách sociální demokraté. Ve Výmaru odsouhlasil parlament ústavu prohlašující Německo demokratickou zemí. Z toho důvodu je označováno Německo v letech 1919-1933 ... .

Po válce se rychle obnovila ekonomika evropských zemí. V polovině dvacátých let byl v Locarnu uzavřen rýnský garanční pakt. Koncem dvacátých let podepsali v Paříži zástupci patnácti zemí ... pakt.

- Vysvětli **obsah** rýnského garančního paktu. Vztahoval se i na **Československo**?
- Vysvětli **obsah Briand-Kellogova** paktu.

53. Mezinárodní vztahy ve 30. letech

NAUČÍM SE ...

- popsat mezinárodní vztahy v době mezi první a druhou světovou válkou
- objasnit okolnosti dočasné likvidace Československa

1. Dálný východ.

- **Dokonči věty.**
  - ❖ Začátkem třicátých let obsadilo Japonsko ...
  - ❖ V čele Číny stáli komunisté pod vedením ...

2. Francie.

- S **kým** uzavírá v polovině třicátých let spojenečství?

3. Itálie.

- Jakou novou kolonii získává výše uvedená země?

4. Německá agrese.

- **Dokaž**, že Německo opakovaně **porušovalo** poválečné úmluvy stanovené ve **Versailles**.
  - ❖ ...
  - ❖ ...
- Co byla tzv. **Osa zla**? Proti **komu** byla namířena?
- Rozbití **Československa**. **Doplň** tabulku.

Hitlerova záminka	
místo konference	
datum konference	
výsledek konference	

- Jakým způsobem Hitler upevnil předválečné vztahy s **Ruskem**?
  - ❖ název dokumentu –
  - ❖ obsah –
- Západní velmoci řešili konflikty politikou **appeasementu**. **Vysvětli**, v čem spočívala politická koncepce.

54. Protektorát Čechy a Morava

NAUČÍM SE ...

- vysvětlit okolnosti vzniku protektorátu
- popsat hospodářské, politické a společenské poměry
- uvést příklady protižidovských a protiromských opatření

1. Vznik protektorátu.

- **Doplň** chybějící údaje do tabulky.

- ❖ Na rozkaz Adolfa Hitlera byl 16. března 1939 vyhlášen na obsazeném území Čech a Moravy vznik ..... (Böhmen und Mähren).
- ❖ Oficiálním představitelem protektorátu byl sice prezident ....., avšak ve skutečnosti ho řídila okupační správa v čele s .....

- Jakou **funkci** vykonávali v protektorátu následující osoby?

Konstantin von Neurath

Karl Hermann Frank

2. Hospodářské a společenské poměry. Cílem Třetí říše bylo zgermanizovat české země a zbavit je *nežádoucího* obyvatelstva. **Vysvětlí**, k čemu sloužilo ...

- Národní souručenství -
- Národní odborové ústředny / Ústředí veřejných zaměstnanců -
- Kuratorium pro výchovu mládeže -

3. Kdo stál v čele Kuratoria pro výchovu mládeže?

4. Protižidovská a protiromská opatření.

- Platily norimberské zákony i na území protektorátu? Od kdy?
- Jakou funkci vykonávalo město **Terezín**?
- **Uved'** názvy dvou shromaždišť, odkud byli Romové posíláni do vyhlazovacích táborů.

55. Druhá světová válka

NAUČÍM SE ...

- objasnit cíle válčících stran ve druhé světové válce
- objasnit totální charakter války

1. Základní charakteristika konfliktu.

- V jakých **letech** probíhala válka?
- Válečný konflikt probíhal mezi dvěma bloky. **Pojmenuj** je a **uved'** ke každému z nich základní **členy**.
- Jaké **důvody** vedly A. Hitlera k válce?

2. Průběh války.

- Jaká **událost** spustila válečný konflikt?
  - ❖ Kdy?
  - ❖ Co se stalo?
- V krátké době ovládne Hitler Dánsko, státy dnešního Beneluxu a Francii. **Kdy** a **kde** je Hitler poprvé **poražen**?
- **Kdo** velel německým jednotkám v **Africe**? **Jak** dopadl? **Kdy** kapitulovala zdejší nacistická vojska?

- **Doplň** chybějící slova do textu.

Hirošimu - Kursku - Normandii - Pearl Harbor - SSSR - Stalingradu - Torgau na Labi

V červnu 1941 napadlo Německo bez vyhlášení války ... . Nepřipravená Rudá armáda byla zatlačena do vnitrozemí. Po bitvě u ... a tankové bitvě u ... dochází k obratu.

Po japonském útoku na americkou základnu ... v prosinci 1941 bojovaly Spojené státy s Japonskem ve vzdáleném Tichomoří.

Po vylodění spojeneckých vojsk v ... v červnu 1944 byla nacistická vojska postupně zatlačována zpět do Německa. Postup spojenců probouzel národněosvobozenecká hnutí v podrobených evropských zemích. V dubnu 1945 se setkala americká a sovětská armáda u ... (název města). Po jaderných útocích USA na ... a Nagasaki v září 1945 kapitulovalo Japonsko.

- Dočkal se Hitler **konce** války?

56. Druhý československý odboj

NAUČÍM SE ...

- popsat činnosti domácího odboje v Československu v letech 1939 - 1945
- charakterizovat vznik a činnost zahraničního odboje v letech 1939 - 1945

1. Domácí odboj.

- Uveď nejznámější **domácí odbojové organizace**. Koho sdružovaly? **Vyplň** tabulku.

Organizace	Členi
1.	
2.	
3.	
4.	

- Jaká organizace zastřešovala činnost výše zmíněných organizací?
- Jak se jmenoval tehdejší předseda vlády? Jak dopadl?
- Jaký byl postoj československých komunistů k odbojové činnosti ... ?

❖ v roce 1939 –

❖ v roce 1941 –

2. Odpor domácího obyvatelstva.

- Kým byl Jan Opletal? Co se s ním stalo?
- Jak využili nacisté události ze dne 28. října 1939?

3. Okolnosti heydrichiády.

- Po **kom** se nazývá celé období?
- Jakou činnost vykonával na území protektorátu?
- Jak dopadl? **Doplň** tabulku.

Přesné datum smrti	Jména atentátníků

- Jak se pomstili nacisté? **Doplň** tabulku na základě hesel.

Popravy	
Vypalování obcí	
Osud atentátníků	

4. Zahraniční odboj.

- **Doplň** chybějící slova do textu.

Již za druhé republiky se uchýlí Edvard Beneš zprvu do Paříže. Po pádu Francie přesouvá své působíště do Londýna, kde zprvu zakládá ..... . O rok později ho přetváří v ..... . Ve funkci exilového prezidenta působí ....., předsedou vlády je pověřen ..... a ministrem zahraničí ..... .

V zahraničí opět vznikají legie, např. v ..... či ..... Nejpočetnější z nich byste našli v ..... pod velením generála Ludvíka .....

V polovině prosince 1943 zavítá Beneš do Moskvy, kde uzavírá s tamními představiteli ..... . Dohoda sjednotí odbojovou činnost Londýna a československých komunistů žijících v Moskvě.

5. Slovenské národní povstání. Doplň.

- ❖ Příčina –
- ❖ Začátek (datum) –
- ❖ Centrum, vojenský velitel –
- ❖ Úspěšnost? –

6. Košický vládní program z 5. dubna 1945. Jaký byl jeho obsah?

7. Květnové povstání 1945. Doplň chybějící údaje.

- ❖ Začátek (datum) –
- ❖ Místo bojů, jméno velitele –
- ❖ Postup Němců –
- ❖ Pomoc povstalcům –
- ❖ Konec (datum, důvod) –

8. Osvobození Prahy.

- **Kdy a kým** byla Praha osvobozena?
- Americká vojska se již několik dní nacházela na území Československa, přesto nezasáhla. **Proč?**

57. Výsledky a důsledky druhé světové války

NAUČÍM SE ...

- popsat válečné zločiny včetně holokaustu
- posoudit vliv výsledků na poválečné uspořádání světa a postavení Československa

1. Holokaust.

- **Vysvětli** pojem.
- Jakým způsobem vykonávali nacisté **konečné řešení židovské otázky**?
- Kolik Židů bylo zlikvidováno ... ? **Doplň** tabulku.

celkem	
v Československu	
v Polsku	
v Rusku	
v Německu	
ve Francii	

- Obdobným způsobem vyvražďovali nacisté **romské** obyvatelstvo. **Uveď** počet obětí.

2. OSN.

- **Vysvětli** význam zkratky. Jakou organizaci nahradila?
- Kdy a kde vznikla?

3. Ztráty.

- Uved' tři země s největší ztrátou obyvatelstva.
- Kolik obyvatel zemřelo za války v **Československu**?

3. Důsledky války.

- Jaké země vzešly z války jako tzv. **supervelmoci**?
- Jednání v **Postupimi**. **Doplň** tabulku.

kdy	
účastníci (jméno, země)	
okupační správa Německa a Berlína	
obnova Polska	
státy Pobaltí	

- **Doplň** chybějící slova do textu.

Informbyro - lidově demokratické - lidskosti - Norimberku - Sovětským svazem

Přední váleční zločinci byli souzeni mezinárodním soudním tribunálem v ... . Během procesu odehrávajícího se od listopadu 1945 do října 1946 byla polovina obžalovaných popravena za zločiny proti ... .

Koncem války skončily společné zájmy USA a SSSR. Státy osvobozené za války sovětskou armádou byly stále silněji ovládané ... . V těchto zemí (včetně Československa) vznikaly tzv. ... režimy. Činnost veškerých komunistických stran řídilo ... ze Sovětského svazu.

58. Studená válka, bipolarita světa

NAUČÍM SE ...

- charakterizovat studenou válku
- uvést příklady projevů studené války

1. Začátek studené války.

- Uveď základní **rysy** studené války.

- Doktrína **zadržování komunismu**. **Doplň** informace do tabulky.

doktrína - definice	
autor	
obsah	
vliv na zahraniční politiku USA	

- Kdo prvně vyslovil pojem **železná opona**? Vysvětli.

- **Marshallův plán**. **Doplň** informace.
  - ❖ autor –
  - ❖ obsah plánu –

  - ❖ postoj Československa k plánu –

2. Projevy studené války.

- Došlo ihned po druhé světové válce k **sjednocení** Německa? **Doplň** tabulku.

	název německé země	datum vzniku
západní (demokratický) sektor		
východní (sovětský) sektor		

- Popiš průběh války v **Koreji (1950-1953)**.
  - ❖ příčina –
  - ❖ reakce Západu –
  - ❖ konec války –
- **Kubánská (raketová) krize**. **Doplň** chybějící slova do textu.

Koncem padesátých let ovládl Kubu ....., který začlenil Kubu do ..... bloku. Sovětský svaz zde v roce ..... umístil rakety, kterými chtěl zastrašit USA. Tehdejší americký prezident ..... se však nenechal zastrašit. Výměnou za stažení amerických raket z ..... (název země) stáhl Sovětský svaz rakety z Karibiku.

- **Berlínská zeď (srpen 1961)**. Jaká byla příčina její stavby?
- V jakém roce byla zbořena?

3. Vesmírný výzkum. Doplň.

- ❖ první umělá družice na oběžné dráze Země –
- ❖ první astronaut ve vesmíru –

4. Uvolňování napětí v sedmdesátých a osmdesátých letech.

- **Závěrečný akt Konference o bezpečnosti a spolupráci v Helsinkách. Doplň tabulku.**

rok	
obsah	

- **Kým byli ... ?**

Michail Sergejevič Gorbačov

Ronald Reagan

- Jakou **dohodu** uzavřely obě strany koncem osmdesátých let?
- Který z bloků **zvítězil** ve studené válce? Proč?

59. Komunistický režim v Československu

NAUČÍM SE ...

- popsat vnitřní i zahraniční politiku Československa v letech 1945-1968
- charakterizovat společenský a hospodářský vývoj Československa v letech 1945-1968

1. Poválečné Československo.

- **Doplň** chybějící slova do textu.

Po osvobození Československa v květnu 1945 začala hospodářská obnova země. Na základně jednání v ..... byl zabaven veškerý majetek Němců, kteří byli následně nuceně opustit Československo. Vysídlené pohraničí bylo osídleno Čechy, Slováky či Rumuny. Ustanovené lidové ..... přísně trestaly válečné zločince a kolaboranty. Mezi popravenými byste našli i bývalého protektorátního ministra ..... . Neexistující zákony dočasně nahradily ..... prezidenta republiky.

- Uveď příklad politické strany, která **nesměla** být po válce obnovena.
- Co byla tzv. **Národní fronta**?
- **Vysvětli** význam zkratky **ROH**.
- Co bylo v zemi **znárodněno**?

2. Politika v letech 1946-1948.

- **Volby** v roce 1946. Uveď jména funkcionářů.

prezident	
předseda vlády	
ministr zahraničí	
ministr obrany	

- Jaký **postoj** zaujalo Československo k Marshallovu plánu? Zdůvodni.
- Co znamená zkratka **StB**? Jaká byla její **úloha**?

3. Únorová krize 1948.

- **Proč** ministři vládních demokratických stran podali prezidentovi demisi?
- **Jak** se prezident choval?
- **Proč** Beneš v koncem května 1948 odstoupil z funkce prezidenta?
- **Kdo** byl jmenován novým prezidentem a předsedou vlády?

4. Padesátá léta.

- **Jak** se komunistický režim vypořádal se svými **odpůrci**?
- Kdo se stal **obětí** komunistického režimu?
- **Vysvětli** pojmy.
  - ❖ pětiletka –
  - ❖ kolektivizace –

- **Měnová reforma. Doplň** tabulku.

rok vydání	
obsah	
odraz reformy ve společnosti	

- **Doplň** chybějící slova do vět.

- ❖ Po smrti *Gottwalda* v roce 1953 se stal novým prezidentem ...
- ❖ Téhož roku umírá ... . V Československu se diskutovalo o jeho hrůzných zločinech.
- ❖ Na 2. sjezdu ... zazněla silná kritika poměrů v zemi.
- ❖ V roce 1957 se dostal do funkce prezidenta ..., který zároveň vedl KSČ.

5. Šedesátá léta.

- **Nová ústava. Doplň** tabulku.

rok vydání	
název státu	
postavení KSČ	

- Podařilo se vedení KSČ přesvědčit občany o fungování plánovaného hospodaření?
Zdůvodni.
- Jaká úloha byla svěřena **Otu Šikovi**?

- Kdo byl **Alexandr Dubček**?

6. Pražské jaro.

- **Vysvětli a uveď rok.**
- Kdo se stal novým prezidentem? Co o něm víš?
- Popiš obsah **Akčního programu**.
- Jak zareagoval Sovětský svaz na dění v Československu? **Doplň** tabulku.

Obsazení Československa	
kým	
datum	
osud vedení KSČ	
postoj občanů Československa	

- Co obsahoval tzv. **moskevský protokol**?

60. USA v druhé polovině 20. století

NAUČÍM SE ...

- popsat vnitřní i zahraniční politiku USA po roce 1945

1. Opakování.

- **Doplň** chybějící slova do textu.
  - ❖ V letech 1945-1953 stál v čele USA prezident .....
  - ❖ Ve snaze bojovat s šířícím se vlivem komunismu tentýž prezident zveřejnil .....
- V čem spočívala výše uvedená doktrína? **Vysvětli.**
- **Objasni** podstatu **Marshallova plánu.**

2. USA v druhé polovině 20. století.

- **Doplň** chybějící slovo do textu.

John Fitzgerald ... , prezident USA v šedesátých letech, usiloval o oživení hospodářství a upevnění velmocenského postavení země. Prezident dal podnět k založení vesmírného programu ... . Přiměl dokonce Sovětský svaz ke stažení raket z ... . Při návštěvě Dallasu byl zcela nečekaně zastřelen.

Nástupce Lyndon Johnson čelil hromadné kritice za neúspěšné boje ve ... . Po něm se stal prezidentem Richard ... , který utišil vyhrocené vztahy se Sovětským svazem a jeho spojenci. Nixonovu činnost ukončila aféra ....

V následujícím období prezidentství Ronalda ... se opět vyhrotily vztahy mezi Východem a Západem. Koncem osmdesátých let se stal novým prezidentem George Bush starší, kterého ve volbách roku 1992 porazil soupeř Bill Clinton.

- **Vysvětli** okolnosti aféry **Watergate.**

61. Demokratická Evropa v druhé polovině 20. století

NAUČÍM SE ...

- popsat vnitřní i zahraniční politiku předních západoevropských mocností po roce 1945

1. Rozdělené Německo.

- **Doplň** tabulku.

	název vzniklé země	hlavní město	datum vzniku
východní zóna			
západní zóna			

- **Přiřaď** pojem k odpovídající zóně:

1 = SRN

☐	demokratické volby
☐	pozemková reforma
☐	vláda jediné strany
☐	předání moci zemským vládám

2 = NDR

☐	zrušení reparací
☐	denacifikace v úřadech a školách
☐	zavedení Marshallova plánu
☐	znárodnění továren

- **Kdy** došlo ke **sjednocení** Německa?

2. Velká Británie a Francie po roce 1945.

- **Kým** byli ... ?

Charles de Gaulle

Margaret Thatcher

- **Doplň** chybějící slova do textu.

**Alžírsko - Francois Mitterrand – labouristé - Charles de Gaulle - konzervativci –
Margaret Thatcherová - Severním Irsku**

Poválečný vývoj Velké Británie určovaly dvě tradiční strany. Zatímco ... se dožadovali zásahů do hospodaření státu, ... dbali na samoregulaci trhu. Klíčovou postavou se stala ..., která vyzdvihla mezinárodní význam země. Napjaté vztahy mezi protestanty a katolíky v ... přetrvávají dodnes.

Silný vliv na francouzskou politiku měl prezident ... , který vyřešil dekolonizaci ... a posílil mezinárodní význam Francie. Druhou osobností byl ... , podněcující Evropu k integraci.

62. Proces dekolonizace a třetí svět

NAUČÍM SE ...

- uvést příčiny dekolonizace
- popsat průběh a výsledky dekolonizace
- uvést příklady zemí třetího světa
- vyjmenovat hlavní znaky zemí třetího světa

1. Dekolonizace.

- **Vysvětli** pojem.
- Jaké byly její **příčiny**?
- Jaká **země** kolonizovala dnešní ... ?
  - ❖ Indii –
  - ❖ Indonésii –
  - ❖ c) Maroko –
  - ❖ Vietnam –
  - ❖ Súdán –
  - ❖ e) Alžírsko –
- Které země se **vymanily** z vlivu koloniálních mocností? Uveď tři příklady.

Anglie	
Francie	
Nizozemí	

2. Commonwealth.

- **Vysvětli** pojem.
- **Uveď** příklad zemí, které do něj patří.

3. Země třetího světa.

- **Uveď** příklady zemí třetího světa.

- **Rozhodni**, zdali jsou tvrzení **pravdivá (P)** či **nepravdivá (N)**.

Země třetího světa se vyznačují slušnou mírou vzdělanosti.

Rozvoji zemí brání katastrofální dluhy.

Životní podmínky zdejších obyvatel jsou bídné.

Nastolené demokratické režimy nejsou stabilní a střídají je diktatury.

V těchto oblastech se nerodí málo dětí.

P	N
P	N
P	N
P	N
P	N

4. Hnutí nezávislých.

- Jaký byl jeho **účel**?
- Jaké **země** v něm hrály významnou roli?

63. Východní blok

NAUČÍM SE ...

- charakterizovat politický a hospodářský vývoj zemí Východu po roce 1945 do konce sedmdesátých let dvacátého století

1. Sovětský svaz ovládal prostřednictvím RVHP podřízené země.

- **Vysvětli** význam zkratky.
- Uveď příklady čtyř členských zemí.
- Jaký byl význam RVHP?
- Která země se **vzepřela** vlivu SSSR? Kdo stál v čele této země?

2. Hospodaření zemí Východu.

- **Uveď** jeho základní rysy.
- **Zhodnoť** jeho úroveň v porovnání s hospodařením zemí Západu.

3. Destalinizace.

- **Vysvětli** pojem.
- Při jaké příležitosti se mluví o jejím **počátku**?
- **Doplň** chybějící slova do textu.

Otevřené diskuze o Stalinových zločinech vyvolávají napětí v Polsku. Bouře dělníků v ..... (název města) se neobejde bez ztráty na životech. Nově zvolený představitel komunistické strany ..... však nesplní očekávání obyvatelstva a místo zavádění reforem utužuje komunistický režim.

Odezva v Maďarsku probíhá ještě bouřlivěji. Po demonstracích v čee strany stane prreformní ..... . Sovětský svaz situaci řeší situaci v zemi vojensky a ustanoví diktaturu ....., která zlomí odpůrce režimu.

4. Pražské jaro.

- **Doplň** tabulku.

kdy	
kde	
zásah SSSR	

5. Leonid Iljič Brežněv.

- **Kým** byl?
- S jeho nástupem se mluví o začátku **neostalinismu**. Popiš režim.

64. Normalizace v našem státě

NAUČÍM SE ...

- charakterizovat politický a hospodářský vývoj Československa v době normalizace
- popsat okolnosti pádu komunistického režimu v Československu

1. Normalizace.

- Zařaď **časově**.
- Jaké **změny** proběhly ve vedení KSČ?

2. Zákon o federalizaci.

- **Doplň** chybějící informace.
  - ❖ datum vydání –
  - ❖ obsah –

3. Protesty obyvatelstva.

- Mnozí se nesmířili s 21. srpnem 1968, ale jen málokdo vyjádřil nahlas odpor. Jedním z nich **Jan Palach**. **Jak** vyjádřil nesouhlas?
- Další demonstrace se konaly v březnu 1969. Jaká byla jejich **příčina**?

4. Společenský život.

- Co znamenaly **prověrky**?
- **Popiš** všední život lidí.
- Kolik lidí **emigrovalo** po srpnu 1968?

5. Gustav Husák.

- Jakou **funkci** vykonával v Československu?

6. Disidenti.

- **Vysvětli** pojem.

- **Doplň** chybějící slova do textu.

Společenství ..... (název) kontrolovalo, zdali komunisté dodržují zachování lidských práv v Československu. Mezi jeho nejvýznamnější představitele patřili např. .... a ..... . Lidé, kteří svým podpisem stvrdili souhlas se společenstvím, se nazývali ..... . KSČ se snažila hnutí potlačit. Kromě jmenovaného společenství vznikl koncem sedmdesátých let .....

7. Konec osmdesátých let.

- **Kdo** stál tehdy v čele KSČ?
- **17. listopad 1989.** **Doplň** údaje do tabulky.

Co se dělo?	
Kde?	
Důsledky pro KSČ	
Název revoluce	

65. Rozpad sovětského bloku, konec bipolarity

NAUČÍM SE ...

- uvést příčiny rozpadu sovětského bloku
- popsat okolnosti rozpadu Sovětského svazu

1. Nástupce Brežněva.

- **Pojmenuj** nástupce Brežněva.
- Jaké **dvě** reformy zavedl po svém nástupu? Vysvětli.
- Jaké **vztahy** zaujal k zemím východního bloku?

2. Kritický rok 1989.

- **Doplň** chybějící slova do textu.

Pod nátlakem opozice v ..... (název země) odsouhlasila zdejší komunistická vláda volby, ve kterých zvítězily opoziční strany. Obdobné změny se děly v Maďarsku. V NDR vyvrcholily demonstrace zbořením ..... . Poklidná revoluce v Československu bývá označována ..... . Naopak v Rumunsku probíhaly těžké boje. Zdejší diktátor ..... (jméno) dokonce použil vojenskou sílu. Jeho vzdor byl marný. Po zatčení a řádném odsouzení byl popraven.

3. Rozpad SSSR.

- Mnozí komunisté nesouhlasili s politikou Gorbačova. Oprávněně se obávali rozpadu SSSR. Jak se pokusili zvrátit vývoj událostí? **Doplň** tabulku.

	Okolnosti puče
datum	
místo	
velitel vzbouřenců	
cíl	
úspěch	

- Jaké země se **osamostatnily**?
- Uveď jméno **prvního prezidenta** Ruska.
- Co znamená **Společenství nezávislých států**?

66. Evropská integrace

NAUČÍM SE ...

- popsat vývoj evropské integrace

1. NATO.

- **Proč** vznikla tato organizace?
- **Kdy** vznikla?
- **Uved'** příklady zemí, které se stali jejími členy.
- Jak zareagoval **Sovětský svaz**?

2. Evropské sdružení uhlí a oceli.

- Které **země** byly jeho členy?

3. Na cestě k Evropské unii.

- **Vysvětli** význam zkratk.
  - ❖ EHS –
  - ❖ EUROATOM –
- **Kdy a jak** vznikla **Evropská společenství**?
- Vznik EU. **Vyplň** tabulku.

Kdy	
Kde	
Rok vstupu ČR do EU	

67. Rozpad Československa a vznik ČR

NAUČÍM SE ...

- popsat vývoj Československa po roce 1989
- uvést příčiny rozpadu Československa

1. ČSFR.

- **Vysvětli** význam zkratky. **Kdy** byl vyhlášen nový název státu?

2. Volby 1990.

- Jaká politická hnutí **zvítězila** v Čechách a na Slovensku?
- **Kdo** byl zvolen **prezidentem**?

3. Vznik politických stran.

- Jaké **nové strany** vznikly v Čechách a na Slovensku?
- Kdo stál v čele **ODS** a **HZDS**?
- **Vysvětli** význam pojmů.
  - ❖ privatizace –
  - ❖ restituce –

4. Odlišný hospodářský vývoj Čech a Slovenka vedl k rozdělení státu.

- **Doplň** tabulku.

jména politiků, kteří rozhodli o rozdělení	
datum rozdělení	
názvy nástupnických zemí	
předseda vlády ČR	
1. prezident ČR	

68. Věda a technika ve 20. století

NAUČÍM SE ...

- uvést příklady úspěchů vědy a techniky ve 20. století

1. Vynálezy.

- Jaká odvětví zaznamenávají zásadní rozvoj? Uveď **příklady**.

2. Dobývání vesmíru.

- Co znamená **NASA**?
- **Doplň** chybějící slovo.
  - ❖ první muž ve vesmíru –
  - ❖ první muž na Měsíci –

3. Medicína.

- Jakých **úspěchů** dosáhla ve 20. století? Dolož **příklady**.